

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PSYCHOLOGIE

CANISTERAPIE A JEJÍ VYUŽITÍ V PRAXI

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Michaela Brožová

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Ing. Pavla Mizerová

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 13. dubna 2014

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce paní Ing. Pavle Mizerové za cenné informace, rady i připomínky. Dále bych chtěla poděkovat všem odborným canisasistentům, s nimiž jsem spolupracovala, za poskytnutí informací a ochotě při spolupráci.

Obsah

Úvod	8
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 Zooterapie	9
1.1 Metody zooterapie.....	12
2 Pes jako pomocník člověka	14
2.1 Vývoj vztahu mezi člověkem a psem.....	14
2.2 Asistenční pes.....	16
2.3 Vodící pes	21
3 Canisterapie.....	23
3.1 Využití canisterapie	25
3.2 Canisterapie a vybraná tělesná postižení.....	25
3.2.1 Dětská mozková obrna.....	26
3.2.2 Spasticita	27
3.2.3 Epilepsie	28
3.3 Fáze canisterapie.....	29
3.4 Rizika spojená s canisterapií.....	30
3.5 Vhodná plemena	32
3.6 Osobnost psovoda.....	33
3.7 Canisterapeutické zkoušky a jejich smysl.....	34
3.7.1 Jednotlivé disciplíny canisterapeutických zkoušek.....	35
3.8 Canisterapie z legislativního hlediska.....	38
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	40
4 Cíl a metody praktické části	40
4.1 Rozhovor	40
4.2 Charakteristika výzkumného vzorku	41
5 Kazuistika.....	42
5.1 Kazuistika č. 1	42
5.1.1 Základní údaje	42
5.1.2 Pozorování.....	43
5.1.3 Spolupráce dětí a zvláštnosti projevů	44
5.1.4 Postřehy canisasistentky č. 1.....	45
5.1.5 Rozhovor s canisasistentkou č. 1.....	46

5.1.6	Hodnocení	48
5.2	Kazuistika č. 2	50
5.2.1	Základní údaje	50
5.2.2	Pozorování.....	51
5.2.3	Spolupráce klientů a zvláštnosti projevů.....	53
5.2.4	Postřehy canisasistentky č. 2.....	54
5.2.5	Rozhovor s canisasistentkou č. 2.....	55
5.2.6	Hodnocení	57
5.3	Kazuistika č. 3	58
5.3.1	Základní údaje	58
5.3.2	Pozorování.....	58
5.3.3	Spolupráce klientů a zvláštnosti projevů.....	60
5.3.4	Postřehy canisasistenty č. 3	61
5.3.5	Rozhovor s canisasistentkou č. 3.....	62
5.3.6	Hodnocení	64
6	Doporučení do praxe.....	65
	ZÁVĚR	66
	RESUMÉ.....	69
	SUMMARY	70
	Citovaná a studovaná literatura.....	71
	Internetové zdroje.....	73
	Seznam příloh.....	74

Seznam použitých symbolů a zkratek

AAA – Animal Assisted Activities

AACR – Animal Assisted Crisis Response

AAT – Animal Assisted Education

apod. – a podobně

CPTS – Centrum pobytových a terénních sociálních služeb, sídlo Zbůch

CT – Canisterapie

DMO – Dětská mozková obrna

ESSAT – Evropská asociace terapie za asistence zvířat, sídlo Vídeň

FN – Fakultní nemocnice

LMD – Lehká mozková dysfunkce

MŠ – Mateřská škola

SVOPAP – vzdělávací centrum, s. r. o., s možností vzdělávání v oblasti chovatelství zvířat

tj. – to jest

tzn. – to znamená

USA – Spojené státy americké

Úvod

„ Pes je jediné zvíře na světě, které vás miluje víc než sebe.“ Josh Billings

Tento citát amerického humoristy je velmi pravdivý. Psi provázejí člověka od nepaměti. Lidé rychle objevili jejich dovednosti, schopnosti i věrnost a jsou využíváni v mnoha činnostech po celém světě, dokonce jsou zapojeni i do různých terapeutických metod.

V diplomové práci budu rozebírat téma Canisterapie a její využití v praxi. Sama jsem se chtěla canisterapií prakticky zabývat, ale můj pes odpovídá pouze plemenem vhodným pro canisterapii, ne svou povahou. Na základě tohoto zjištění, jsem přijala roli pozorovatele.

Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních částí – teoretickou a praktickou. V první části diplomové práce bych se ráda věnovala teorii, která souvisí nejen s canisterapií, ale i s asistenčními psy, zooterapií a s pohledem do historie, jak se vyvíjel vztah člověka a psa.

Ve druhé, čili v praktické části diplomové práce, se zaměřím přímo na canisterapeutickou praxi. Výsledky, které budou dále hodnoceny, budu získávat pozorováním při práci canisterapeutických asistentů a následnými rozhovory s nimi. Získaná fakta budou hodnocena komparativní metodou.

Hlavním cílem této práce je porovnání canisterapeutických jednotek v různých institucích. Porovnání nemá za cíl srovnat účinnost dané metody, ale spíše podchytit odlišnosti jednotlivých canisterapeutických jednotek.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Zooterapie

„Zooterapií rozumíme pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka. Ať už nám jde o zlepšení paměti, motoriky, komunikace nebo zmírnění stresu, je zde zvíře vždy v roli prostředníka, tzv. ko-terapeuta“ (Kol. autorů: Zooterapie, 2007, s. 30).

Není žádnou novinkou, že zvířata mají pozitivní vliv nejen na tělesný, ale i na psychický stav lidí. Asi v polovině dvacátého století vznikl samostatný vědní obor, který se nazývá zooterapie, nebo také animoterapie. Pro tento obor jsou nejčastěji využíváni psi, koně, kočky nebo králíci. V USA i Kanadě je zooterapie velmi rozšířená.

„Zakladatel zooterapie B. M. Levinson především zdůrazňoval, že zvířata sice nepomohou vyléčit, ale působí jako sociální katalyzátor, který zahájí a podporuje sociální kontakty klienta“ (Frančerová, 2005, s. 8).

Zooterapie probíhá formou návštěv buď v domácnosti u zdravotně postižených lidí, nebo v zařízeních pro postižené. Někdy je i možné, že terapeutické zvíře je přímo chováno například v dětských domovech, nemocnicích, domovech důchodců apod. (Frančerová, 2005, s. 5 – 11).

Samozřejmě, že ne vždy se jedná o psy a koně. Nejen radost, ale i dobrý terapeutický význam mají drobní hlodavci, ryby, žáby, nebo dokonce i plazi. Pro zvíře, které k člověku přilne, není směrodatné, jak člověk vypadá, zdali je obézní, nebo po mozkové příhodě. Zvíře bezpečně pozná, zda ho člověk má rád a poskytne mu odpovídající ochranu. Zvíře, které miluje, nikdy nezradí a nikdy neublíží.

„O efektivitě v procesu sociální rehabilitace nebo habilitace (u dětí) v přítomnosti zvířat není dnes již žádných pochybností. Konečným důsledkem je zlevnění provozu domova důchodců a ústavů sociální péče i přes relativně vyšší vstupní finanční náklady a nároky na ošetřující personál. Tam, kde zavedli zvířata jako asistenty a spoluléčitele, jenom získali“ (Nerandžič, 2006, s. 24).

Historie zooterapie sahá do 8. - 9. století a má své kořeny v Belgii. V léčebných zařízeních se využívala zvířata v rámci terapie zdravotně postižených osob. O deset století dále se v Anglii, v ústavu pro duševně nemocné, chovala malá zvířata, jako jsou králíci, kuřata, morčata. Pacienti o tyto tvory pečovali, obstarávali potravu apod. Asi největší pozornost v historii získalo německé městečko Bethel, kde již od založení epileptického centra využívali hojně psy, kozy, ptáky, kočky i koně. Tento institut funguje dodnes. Bohužel první pokusy o terapii se zvířaty nebyly nijak zdokumentovány.

Ovšem za největší rozmach zooterapie se postaraly Spojené státy americké. Zejména pak manželé Corsonovi, Friedmannová, Katcher, Lynch atd. Nejenže zavedli terapeutické ježdění na koni v léčebných zařízeních, které nazýváme hipoterapie, rozšířil se také program pro výcvik psů pro jednotlivé osamělé a nemocné pacienty. Zooterapii podporují nejen lékaři, ale i psychologové, teologové i pedagogové.

Díky specifickým výsledkům zooterapie v USA se zapojovaly i další země jako například Anglie (Mc Comsky), Švýcarsko (Turner), Rakousko (Wittman), Dánsko, Holandsko i Česká Republika (Galajdová, Matějček, Vojtěchovský, a jiní). Ostatní státy v Evropě jsou sice velmi pozadu, ale zájem o terapii se zvířaty se postupně zvyšuje.

Celosvětově vznikají organizace, které podporují tento typ terapie. V České republice je to Canisterapeutická asociace, pro Evropu ESAAT. Hipoterapii akceptuje Ministerstvo zdravotnictví (kol. autorů: Zooterapie, 2007, s. 13-29).

Zooterapie se musí řídit danými kritérii. Jsou to typy zooterapie, formy, účastníci a klientela. Zooterapie se dělí na jednotlivé terapie. Názvy terapií jsou odvozené podle druhu zvířete, proto například terapie s kočkou se nazývá felinoterapie, s koňem se jedná o hipoterapii, se psem canisterapie atd. Samozřejmě tyto představitelé jsou nejnámějšími zvířecími druhy, které se k terapiím využívají. Ojedinělou součástí tohoto vědního oboru je insektoterapie, což je využití hmyzu v rámci zooterapie. Novinkou zooterapie je lamaterapie. Jak už z názvu vyplývá, jedná se o využití lamy při terapii.

Formy zooterapie rozdělujeme na návštěvní programy, jednorázové aktivity, pobytové programy, rezidentní programy, zásahy krizové intervence a jejich vzájemné kombinace. Práci při zooterapii dělíme na samostatnou nebo na spolupráci několika zooterapeutických týmů. Ale zároveň může být zooterapie individuální nebo skupinová.

Klientela se také rozděluje podle určitých klíčů. Jsou to například věk, pohlaví, vzdělání, vnímání role zvířete ve společnosti, diagnózy, jestli je klient dlouhodobě nemocný, umírající nebo jen v rehabilitaci. Hodnotí se také například sociální vazby a dynamika prostředí. Zdali je klient osamělý či izolovaný, žije v rodinném prostředí nebo v nějakém zařízení, jestli je v ohrožení života a tak dále. Všechna tato kritéria musí vzít zooterapeut v úvahu, definovat je a teprve pak lze uvažovat o konkrétní technice terapie. Technikami se rozumí třeba motivační cvičení ke komunikaci, polohování, hry, cvičení, péče o zvíře apod. (Kol. autorů: Zooterapie, 2007, s. 30 – 37).

Faktor, který má dopad na pacienta může být i smrt zvířete. Uvědomme si, že většina zvířat, zvláště domácích, žije kratší čas než lidé. Během zvířecího života se ale vytvořila silná citová vazba, proto dojde-li k úmrtí, je nutné klientovi pomoci jak psychicky, tak emočně. Pro tyto případy vědci vyvinuli stupnici pro odhad emoční náklonnosti člověka ke zvířeti.

„K vylepšení stupnice se doporučuje ještě další psychometrické zkoumání, ale jak stupnice, tak seznam otázek mohou přispět k vyhodnocení vazby mezi pacientem a terapeutickým zvířetem“ (Odendaal, 2007, s. 149).

Tato stupnice je známá pod názvem „Lexingtonská stupnice náklonnosti ke zvířatům.“ Otázky mohou také pomoci při výběru vhodného zvířete ještě před tím, než se člověk rozhodne pro zooterapii. Autor knihy Zvířata a naše mentální zdraví, Johannes Odendaal, se domnívá, že by psychologické účinky zvířete na klienta měly pozorovat stále, tedy po celou dobu terapie (Odendaal, 2007, s. 149).

„Nebezpečí spočívá v tom, že fenomén pozitivní interakce mezi lidmi a zvířaty je tak rozšířen, že možnost akceptování této interakce mezi pacientem a zvířetem se chápe jako evidentní. To může vést až k tomu, že se nepovede žádný výběr zvířete“ (Odendaal, 2007, s. 149).

Zooterapie se dělí podle metod. Například aktivita za pomoci zvířat se označuje zkratkou AAA, zatímco terapie za pomoci zvířat je AAT. Vzdělávání za pomoci zvířat AAE a krizová intervence za pomoci zvířat AACR. Tyto metody lze, samozřejmě, vzájemně mezi sebou kombinovat.

1.1 Metody zooterapie

AAA = aktivity za asistence zvířat (Animal Assisted Activities). Tyto aktivity se nejčastěji provozují v určitém zařízení. Ať už jde o domov důchodců, nebo návštěvy nemocničních zařízení. Aktivitu nemusí vést jen profesionál. Při AAA může asistovat i dobrovolník. U aktivit není předem stanovena doba, jak dlouho bude setkání probíhat a ani se tyto aktivity nezapisují například do osobních složek či chorobopisů. Pravdou je, že by se měly tyto aktivity opakovat ve stejném rozvrhu, ať už týdně, jednou za čtrnáct dní nebo měsíčně).

Smyslem aktivit za asistence zvířat, jsou motivační, výchovné, ale i rekreační či léčebné příležitosti tak, aby se klientovi zlepšila kvalita života, životní postoj, pozitivní myšlení apod. Může jít i o ukázkou výcviku například na dětských odděleních, v nemocnicích nebo diagnostických ústavech pro adolescenty. Důležité je jen vybrat vhodné klienty, takové, kteří jeví o AAA zájem (Galajdová, 2011, s. 97).

Cílem aktivit zooterapie je: *„Pomoci klientům zaměřit pozornost na vnější svět, povzbuzení klientů, soustředění se na pozitivní aktivitu, zvýšení osobního komfortu klientů a dočasná změna rozvržení sil mezi personálem a klienty, možnost vidět se navzájem v jiné situaci“* (Galajdová, 2011, s. 97).

Zvíře dokáže odbourat stres, špatnou náladu. Umí vyvolat vzpomínky na něco příjemného, vtipného, dokáže přeměnit špatnou náladu pacienta ve zvědavost, zájem o něco nového. Tímto způsobem se odbourává stres, negativní postoje k životu, uvolňuje se atmosféra. Pokud tyto aktivity probíhají v nějakém zařízení, například v domově důchodců, je nutné, aby byl přítomen i personál. Díky těmto aktivitám může klient poznat ošetřovatele i za jiných okolností, než rutinních. A naopak, personál pak může navázat konverzaci na uplynulé zážitky se zvířaty (Galajdová, 2011, s. 97).

Další metodou zooterapie je tzv. AAT= terapie za pomoci zvířat (Animal Assisted Therapy). Jedná se o: „*Cílený kontakt člověka a zvířete, zaměřený na zlepšení psychického nebo fyzického stavu klienta/pacienta*“ (Kol. autorů: Zooterapie, s. 33).

Zde už terapii vede pouze profesionál, který zná diagnózu pacienta. Tento terapeut, na základě chorobopisu a informací o léčbě, stanoví takový cíl, aby se rozvíjely fyzické, sociální, emocionální i kognitivní funkce pacienta. Může se jednat o rehabilitaci.

U AAT jsou nejčastějšími pacienty osoby s mentálním nebo tělesným postižením, dlouhodobě, ale i krátkodobě nemocní lidé, pacienti v rekonvalescenci, lidé trpící psychickými nebo fyzickými poruchami apod. Zde se terapeut stává součástí skupiny pracovníků, kteří pečují o klientovo pohodlí v rámci zdraví, rehabilitace apod. Pokud má terapeut odborné zdravotnické nebo pedagogické vzdělání, může být přítomen u pacienta pouze zooterapeutický tým, tedy člověk - terapeut a zvíře. Terapeut vypracuje zooterapeutický plán na základě individuálních potřeb klienta. Tento plán se integruje do léčebného nebo rehabilitačního plánu. Záznamy o průběhu terapie jsou součástí odborné dokumentace.

Při AAT se používají techniky jako je polohování, hry, jež rozvíjí hrubou i jemnou motoriku, sociální dovednosti, péče o zvíře, zlepšování paměti, řeči, kognitivních funkcí, hlazení psa atd. (Kol. autorů: Zooterapie, 2007, s. 33 - 34).

AAA/AAT = propojení terapie a aktivit za asistence zvířat. Pro každého majitele zvířete, tedy nejen pro zooterapeuta, by mělo být stěžejní pochopení, jak zvíře myslí a co ho motivuje. Pokud tyto dva faktory majitel neovládá nebo neví, dopouští se tím rizika přecenění nebo podcenění zvířecích schopností a dovedností, nehledě na to, že může vytvořit nebezpečné prostředí nejen pro klienta, ale také pro sebe nebo i zvíře.

Citace Jean Donaldsonové na téma Přílišná humanizace psů z publikace Lenky Galajdové: „*Jakmile přisoudíme psům inteligenci a morálku, přisuzujeme jim tím též zodpovědnost, která jde s nimi ruku v ruce*“ (Galajdová, 2011, s. 100)

2 Pes jako pomocník člověka

2.1 Vývoj vztahu mezi člověkem a psem

Soužití psa s člověkem se datuje přibližně před 14 000 lety. Člověk sice znal oheň a dokázal vyrobit jednoduché nástroje, ale neuměl si postavit vlastní obydlí, dorozumíval se pouze skřeky. Trvalo ještě dlouhou dobu, než vědci našli jeskynní malby, hliněné sošky či zbytky základů měst.

Tehdy byly nalezeny na Blízkém východě nejstarší fosilní nálezy takzvaných prapsů. Kostry těchto tvorů, oproti vlkům, měly menší zubní vzorec a zkrácené čelisti. V průběhu tisíciletí se tento prapes postupně vyvíjel. Názory, že dnešní pes je původně vyšlechtěn z vlka, jsou mylné. Vlk je ovšem předkem psa. Dokazuje to test německého biologa Erika Zimena. Tento test spočíval v dlouhodobém pozorování vlků jak v zajetí, tak ve volné přírodě. Vlci obecně jsou velmi plašší a v přírodě se lidem zpravidla vyhýbají. Biolog Erik Zimena tvrdí, že vlci v zajetí jsou velice nevypočitatelní. Přestože pozoroval roční vlčici, která byla od útlého věku v kontaktu s lidmi, byl překvapen, že bez varování několikrát napadla své ošetřovatele, které před atakem vítala vrtěním ocasu.

Biolog Robert Wayne zkoumal DNA. Je všeobecně známo, že stejnou DNA má jak matka, tak její potomci. V případě psa a vlka se DNA lišily téměř v jednom procentu (Budiansky, 2002, s. 11 – 22).

„Výsledky Wayneova výzkumu jasně dokazují, že vlci a jedině vlci, jsou přímými předky psů jako druhu. Všichni příslušníci rodu Canis, kam patří psi, vlci, kojoti a čtyři druhy šakalů, se totiž mohou navzájem křížit a produkují rozmnožování schopné potomstvo“ (Budiansky, 2002. s. 24).

Pes je odjakživa závislý na člověku. Proto i v minulosti jak člověk, tak i pes, těžili ze společného soužití. Člověk měl díky psu nejen tahače nákladu, hlídače stád, ochránce vesnice, ale i společníka. Psovi se na oplátku dostávala potrava, tj. dělení o kořist, ochrana před silnějšími protivníky.

Vždyť i Egypťané uznávali psa jako kult bohů. Vzpomeňme si na egyptského boha smrti Anúbise. Ten je často vyobrazován se psí hlavou a lidským tělem. Město Cynapolis v Egyptě bylo vybudováno na počest právě tohoto boha. V tomto městě byli psi naprosto chráněni a dokonce zde byli mumifikováni a měli rituální pohřby (Budiansky, 2002, s. 26 - 27).

Řekové psům přidělovali role průvodců svých bohů. Římská bohyně Diana byla vždy vyobrazena s několika loveckými psy, taktéž i bůh obchodu Merkur. Vlastě skoro ve všech národech byl pes oblíbeným zvířetem. Bohužel ne tak tomu je u náboženství. Například islám považuje dodnes psa za něco špinavého. Zajímavé je, že se dříve k tomuto názoru klonilo u nás tolik rozšířené křesťanství, přestože několik svatých na obrazech má po svém boku psa (Nerandžič, 2006, s. 30 - 31).

Podle autorky knihy *Pes a lidské duše*, Eleanory Woloyové, byli psi předmětem mnoha rituálů. Jedná se o rituály s jeskynnými medvědy. Při těchto obřadech byli psi obětováni, neboť lidé věřili na posmrtný život díky tomu, že medvědi dokázali přečkat dlouhé měsíce v zimním spánku bez potravy a vody. Dokazují to i nástěnné malby z doby člověka kromaňonského, který žil asi před 10 000 lety.

Teorie domestikace psa ovšem také zahrnuje, zda byl pes chován jako potrava pro lidi. Je pravda, že psi se stále konzumují v některých státech (Čína, Japonsko), ale měli bychom si uvědomit, že pes je převážně masožravec, tudíž bude mít jinou výživovou hodnotu oproti býložravcům. Mnoho vědců se domnívá, že jako první z psiho umu člověk začal využívat jeho loveckou schopnost. Nejen že psi ulovili kořist, i ve vyšších vrstvách psi čekali pod stolem, aby uklidili zbytky z hostiny (Woloy, 2005, s. 19 - 26).

Dnes známe již několik desítek až stovek plemen psů. Díky archeologickým výzkumům víme, že se tyto anatomické změny začaly objevovat asi před 14 000 lety. Velkou roli hrálo zemědělství. Člověk už se nemusel živit sběrem a lovem, ale začal pěstovat obilniny, zeleninu. Nejstarší zmínky o rozdělení rasy psa se váže k Egyptu. Bylo to v období mezi 4 000 – 3000 lety před naším letopočtem, kdy se na různých nádobách objevuje pes nápadně připomínající dnešního chrta (Budiansky, 2002, 32 - 34).

Člověk si velmi rychle uvědomoval jak využít psa, a proto postupem času začal vytvářet různá plemena. Nejdůležitější byla selekce. Vždy si vybíral zvířata s takovými vlastnostmi, které by pro něho byly užitečné. Vědci se domnívají, že pes podobný dnešnímu mastifovi vznikl v Mezopotámii. Díky častým válečným konfliktům potřebovali psa, který nebude bázlivý, bude mohutný tak, aby už svým zjevem zastrašil soupeře. Vláda Alexandra Velikého znamenala vrchol chovu bojových a válečných psů. Vraťme se ještě do středověku. Je pravda, že ne vždy byl pes pro člověka symbolem oddanosti a věrnosti. Například sedláčtí psi doprovázející svého pána na pole, pravidelně přicházeli o končetinu. Bylo to proto, aby nehonili divokou zvěř. Dnes většinou psi neplní jen úlohu ochránce před nebezpečnými šelmami, nebo roli pomocníka při honech. Nyní splňují daleko více požadavků a potřeb a jsou na ně kladeny mnohem větší nároky (Hegewald, 1996, s. 12-17).

2.2 Asistenční pes

K asistenci je potřeba psa, který je učenlivý, a rychle chápe. Neměl by být moc malý, ale ani moc velký. Je důležité, aby nebyl tvrdohlavý, a práce ho bavila. Nejdůležitější je, aby měl pes vlastní úsudek. Asistenční pes by měl být také rychle přizpůsobivý k jinému prostředí, člověku. Není náhoda, že nejčastějším plemenem je retriever. Ať už labradorský, flat coated nebo zlatý. Navíc tato plemena nejsou vhodná na zahradu do kotce, umí a chtějí žít s člověkem v domě, ale klidně i v panelovém bytě.

Každá organizace má vytipované chovatelské stanice, od kterých si berou štěňata. Je zřejmé, že štěně ve věku osmi týdnů nemůže okamžitě začít podstupovat náročný asistenční výcvik. Proto se mladý pes na rok umístí na takzvanou předvýchovu. Zde se mu dostane základní výcvik poslušnosti, základní hygienické návyky a dosyta si užije své štěněčí období.

Nejlepší postup je, když se štěně učí jen jednu věc. Když ji umí, může se učit další. V opačném případě by mohlo dojít k přetěžování psa. Nejdůležitější je, aby pes začal slyšet na své jméno, proto stále na něho voláme do té doby, než začne reagovat. Nutné

je, aby se jméno psa nijak neměnilo, například zdobnělinami, zkracování apod. Celé této fázi se říká socializace. Štěně se svým předvychovatelům tráví časy na návštěvách, kdy si musí uvědomit, že zůstane v klidu, v supermarketech a jiných veřejných místech. Štěně je označeno oranžovou vestičkou „Štěně ve výcviku“ i z důvodu informace pro veřejnost.

Neexistuje, aby zvíře tahalo na vodítku. Mělo by získávat nové kontakty se psy a samozřejmě s nimi i vycházet. Nejzásadnější je povel „ke mně“, který by měl být vykonán za každé situace. Nutno je také rozvinout vrozenou schopnost aportování.

Důležité jsou samozřejmě odměny, ale i tresty. Spousta cvičitelů se shodne, že nejlepší pochvalou i trestem je tón hlasu. Pes podle tónu pes bravurně rozlišuje, zda je člověk spokojený nebo nikoliv. Samozřejmě pohazení za pochvalu nebo slabý úder novinami jako trest, je také vhodným usměrněním. Nejde o fyzickou bolest psa, ale o takzvanou fyzickou podporu hlasového pokárání. Cvičitelé asistenčních psů nedoporučují žádné psí sladkosti, neboť u retrieverů je známá jejich chuť k jídlu. Pes pak často nemyslí na výcvik, ale spíše na sladkost.

Odpověď Jiřího Moravce, zkušeného kynologa, na dotaz, zda je rozdíl mezi výchovou psa asistenčního a psího mazlíčka, zněla jasně: „*Je pravda, že výchova vlastního a asistenčního psa se liší v několika základních bodech. Například koupání v rybníce v předvýchově absolutně neexistuje. Mohlo by se totiž stát, že pokud by pak pes ve službě viděl vodu, tak by do ní s postiženým mohl smýknout. Dále není možné, aby takový pes dostával jídlo ze stolu, u kterého jedí lidé. Asistenční pes musí mít velmi široké zaměření. Musí se suverénně pohybovat v obchodech. Nesmí se bát jezdit po eskalátorech v městské hromadné dopravě. Další rozdíl je v tom, že se svým psem jsem chodil s klasickým obojkem a vodítkem. Oproti tomu asistenční psi si musejí zvykat na psí ohlávku, která oproti zažitým předsudkům není pro psa nikterak krutá, naopak je to humánní pomůcka psího psychologa“ (Diatka, 2012, s. 36).*

Také pravidla základní hygieny jsou neméně důležitá. Například asistenční pes ví, že svou potřebu může vykonat jen na určitém místě a za určitých podmínek.

Od předvýchovy se štěně po roce dostává ke cvičiteli. Tomu je sdělena povaha psa, úkoly, které ho baví, jeho silné, ale i slabší stránky. Než začne samotný výcvik, je pes měsíc

na zdravotním testování, kde veterinář zkoumá například rentgen kyčlí a loktů, veterinární testy na krev, moč. Je to důležité nejen pro psa, ale i pro budoucího klienta, aby měl jistotu, že pes je zdravý a v budoucnu nebude mít problémy například s dysplazií. Samotný výcvik asistenčního psa je velice náročný.

Mnoho lidí se domnívá, že asistenční pes je vodící pes. Ale ve výcviku je to obrovský rozdíl. Slepecký pes se rozhlíží po bariérách nejen pro sebe, ale hlavně pro svého nevidomého pána, naopak asistenční pes se při výcviku zaměřuje spíše na polohování, canisterapii a aport. Není nutné připomínat, že výcvik asistenčního psa se diametrálně liší od výcviku loveckého nebo policejního psa. U policejních, loveckých i služebních psů se používá po výcviku štěněte takzvaná parforní fáze. Jedná se o fázi, kdy psa nutíme do toho, co od něj očekáváme, oproti tomu u asistenčních psů nesmíme až tak uplatňovat autoritu, neboť pak by pes například u vozíčkáře, nepracoval tak, jak má. Vozíčkář, který sám potřebuje pomoc, by nebyl schopný uplatňovat autoritativní přístup. Proto se psi dávají na předvýchovu. Ke klientům se už dostávají po psí pubertě jako spolehliví, klidní a vyrovnaní tvorové.

Samotný výcvik asistenčního psa trvá sedm až devět měsíců. Na začátku výcviku je nutné, aby pes znal bezchybně povel „aport“. Pod tímto povelom si představme, že pes neaportuje jen hračku nebo hozený klacek, pes musí přinést v tlamě i předměty, které jsou mu nepříjemné, jako jsou například klíče, mince, hliníková vidlička. A samozřejmě nesmí položit předmět před cvičitele, ale podat mu jej do připravené ruky. Asi zhruba po čtvrt roce se začíná výcvik specializovat pro konkrétního klienta. V této fázi se psi seznamují s klientem, ke kterému budou následně přiřazeni. Na závěr výcviku probíhá takzvané secvičení, kdy se povely a vše, co se pes během dosavadního života naučil, uvádí do praxe.

Sám cvičitel z organizace Pomocné tlapy, o. p. s., pan Jiří Tomášů, který se aktivně podílí na výcviku asistenčních, služebních i mysliveckých psů, je zastáncem hesla: „Ruka hladí, ruka trestá“. Ovšem pokud trest nepříjde okamžitě, mine se účinkem. On sám tvrdí, že pokud nefunguje pokárání ani hrubý hlas, je nutno pomocí vrbového proutku psa lehce šlehnout přes zadek. Samozřejmě nejdůležitější je správná motivace a pochvala pohlazením a poplácáním.

Názory cvičitelů asistenčních psů se shodují, že asistenční pes spíše klientovi pomáhá psychicky než fyzicky, zejména u osob, které tráví celé dny samy v bytě. Díky psu se nejen dostanou ven, mezi lidi, ale také si mají s kým popovídat, komu sdělit svoje názory, nálady. Samozřejmě že asistenční psi pomáhají i fyzicky, například podat nějaký předmět, umí otevírat dveře, přivolat výtah, vyndat věci z pračky. V neposlední řadě je pes i takzvaným sblížovacím faktorem. Když je postižený se psem mezi lidmi, spíše ho lidé osloví, ptají se na psa a tím je možné zahájit konverzaci, což postiženým lidem je velice často příjemné. Jsou i případy, kdy si postižený klient díky psu našel partnera.

Je také rozdíl mezi pomocníkem a asistenčním psem. Pomocník jde do rodin s dětmi, které by psa nebyly schopny vychovat. Pomáhá zejména rodičům postiženého dítěte. Je cvičen spíše pro canisterapii, polohování. Asistenční pes jde většinou ke starším dětem a dospělým lidem, zaměřuje se přímo na pomoc postiženému. Ten psa sám ovládá a správně dává povely.

U společnosti Pomocné tlapy, o. p. s., je cvičeno najednou až dvacet psů. Cvičitel nesmí dělat rozdíly mezi psy, které vlastní a mezi cvičenými. Psi by tyto rozdíly bezpečně poznali a mohl by začít boj o nejlepší místo ve smečce. Výhodou je, že až se asistenční pes dostane do rodiny, kde bude jen on sám, okamžitě k ní přilne a váží si své jedinečnosti. Proto názor, že cvičitel by se neměl věnovat pouze jednomu psovi, má své opodstatnění.

Po složitém a náročném výcviku je fáze takzvaného párování. Je to vlastně výběr vhodného klienta ke psovi. Takový temperamentní pes, plný energie, by měl žít ve společné domácnosti s člověkem, který je relativně samostatný a bude schopen psovi zajistit vše, co potřebuje. Naopak pes klidný, extrémně trpělivý, by měl být s člověkem těžce postiženým. K dětem se vybírají psi živí, aktivní, a to proto, aby dítě mělo motivaci.

Na tuto fázi párování vždy dohlíží jak psycholog, tak i fyzioterapeut. Oba dva mají velice důležitou a zodpovědnou roli. Psycholog zkoumá klientovu psychickou stránku. Zda netrpí například depesemi, pocity méněcennosti, stavy úzkosti, bázlivosti, zkoumá charakter. Trpěl-li by klient depresivními stavy, není možné mu svěřit psa do péče. Je totiž pravděpodobné, že by své stavy mohl klient přenést i na psa, což by pro něho mělo negativní dopad.

Psycholog se zúčastňuje několika pohovorů nejen s klientem, ale s celou jeho rodinou. Pozoruje klienta, jeho motorické schopnosti, reakce na stresové faktory, jak se zachová v nějaké neobvyklé situaci i jak vnímá cizí prostředí, v němž se nachází. Poté předkládá diagnostické metody se zaměřením na intelektové schopnosti, kontrolu agresivních impulzů, emoční labilitu nebo stabilitu. Nedílnou součástí psychologického výzkumu jsou i klientovy závislosti. Nejen alkohol, drogy, léky, nebo gamblerství. Závislostmi se snižuje míra kontroly, ztrácí zájmy o kolektiv, hobby, které ho dříve bavilo, často je i agresivní. Každý cvičitel by si měl uvědomit, že s takovýmto člověkem by psovi hrozilo nebezpečí a mohlo by ho fatálně poznamenat. Dalším důvodem, proč psycholog může zamítnout darování psa, je klientova autoagrese, heteroagrese, neléčená deprese nebo jiná psychotická onemocnění.

Fyzioterapeutovým úkolem je nejen zkoumat fyzický stav pacienta, ale také hodnotit požadavky na výcvik. Pokud by byly požadavky přehnané, což znamená, že spoustu věcí, které by se pes naučil, by zvládl klient sám, je zbytečné, aby psa vlastnil. Například trpí-li klient epileptickými záchvaty, které jsou jen občasné, a jeho představa je, že dostane signálního psa, který na přicházející záchvat začne reagovat, je na omylu. Pes by měl pomáhat těm, kteří si sami pomoci neumějí.

Pokud všechny fáze výcviku zdárně proběhnou, psycholog i fyzioterapeut schválí, že klient je schopen se o psa postarat a že pes je pro něj nedílnou součástí, nastává poslední fáze výcviku, kterou je předání psa klientovi. Například u organizace Pomocné tlapky, o. p. s., se toto předání koná jednou za rok. Vždy jsou přítomni předvychovatelé, cvičitelé, fyzioterapeuti, psychologové, klienti a v neposlední řadě sponzoři. Součástí předání je i moderátor, který představí jednotlivé psy i klienty a na závěr akce obdrží klienti certifikát o tom, že nyní tvoří se svým novým psem asistenční tým. Povinností nového majitele psa je účast na rekondicích, které se pořádají zhruba jednou za rok a půl.

Rekondice jsou důležité nejen pro psa, který si zopakuje speciální povely, ale také pro majitele. Cvičitelé zkontrolují, zda je zvíře i nadále schopno bezpečně a bezchybně plnit klientovy požadavky. Psycholog zkoumá, zda má pes optimální zázemí, zda je mu

poskytován veškerý servis, který potřebuje, zda jej klient bez problémů ovládá. V rámci rekondice pes podstoupí i veterinární vyšetření.

Rekondice má dvě fáze. První je nákup v supermarketu, kdy asistenční tým, tedy klient a pes, je doprovázen cvičitelem, který kontroluje, zda je pes pořád schopen se pohybovat po veřejných prostorách a je imunní vůči okolí, jídlu, uklízacímu stroji, jezdícím pásům. Zůstane v klidu, i když se mu majitel ztratí z dohledu, když někdo upustí před psem maso nebo nese tašku plnou voňavého jídla. Druhou fází je přezkoušení v interiéru. Zde pes předvede cviky, které uměl, když byl klientovi předáván. Zda nic nezapomněl a je využíván přesně pro potřeby klienta. Pokud je něco v nepořádku, cvičitel se s klientem poradí, jak případnou chybu odstranit a udělí praktické rady, jak psa správně vést (Diatka, 2012, s. 11 – 75).

2.3 Vodící pes

Rozdíl mezi asistenčním a vodícím psem je diametrálně odlišný. Asistenční pes se cvičí přímo na míru určitému klientovi. Uvědomíme-li si, že spektrum postižení je mnohem širší než u nevidomých. U výcviku slepeckých psů se nejčastěji využívá exteriérů, zatímco u asistenčních psů interiéru. Nejdůležitějším úkolem slepeckého psa je dovést nevidomého co nejrychleji, bezpečně na místo kam slepec potřebuje. Vyhýbat se po cestě výmolům, překážkám, nevtáhnout ho do vozovky. Pomáhá hledat eskalátory, dveře, zásuvky, tlačítka pro chodce, chodník, přepážku na poště, otevřít tlačítkem dveře od dopravního prostředku a podobně. Vodící psi se často cvičí v místě bydliště klienta tak, aby bezpečně znali trasu například do školy, do práce, do nemocnice.

Slepeckého psa nesmí vyvést z míry absolutně žádná nečekaná situace, jako například hluk. Musí být naprosto vyrovnaný, nebojácný, sebevědomý, ale ne dominantní. I z tohoto důvodu je výběr psa nesmírně obtížný a důležitý. Situace v České republice, týkající se finanční stránky na podporu výcviku slepeckých psů, je taková, že stát nepřispívá nic. Veškeré finanční výdaje zajišťují organizace zabývající se výcvikem pro nevidomé (Diatka, 2012, s. 73).

„Lze tedy bez nadsázky říci, že více než 50% dobrého vodícího psa dělá jeho povaha. A to je jeden z důvodů, proč je nutné, aby příprava psů na práci průvodců nevidomých probíhala na profesionální úrovni, a proč každý pes musí být pod přísnou kontrolou od štěněčího věku až po ukončení výcviku. Což je proces, který trvá přibližně jeden a půl roku. Finanční náklady na tuto přípravu jsou tím pádem hodně vysoké, ale je potřeba vzít v úvahu, že se do tlapek vycvičeného psa vkládá přinejmenším zdraví zrakově postiženého člověka“ [online]. [cit. dne 26. 3. 2014] dostupné z: www.vodicipsi.cz.

Roční pes je plně zralý na výcvik. Je zařazen do smečky ostatních psů, kteří jsou vhodní pro tuto náročnou úlohu. Smečka psů, která je připravena pro tento typ speciálního výcviku, je vhodná i pro cvičitele, neboť mohou rozpoznat, zda některý jedinec není konfliktní, agresivní či dominantní. Tato vlastnost je, nejen u asistenčního psa, ale zejména u vodícího psa, naprosto nepřijatelná. Smečku tvoří zhruba dvacet až dvacet čtyři psů.

Po zhruba šesti až osmi měsících se stává z odrostlého štěněte průvodce a společník zrakově postiženého. Slepecký pes musí být zvyklý na kontakt s různými lidmi, oddaný, s klidnou povahou, mít svůj vlastní úsudek a vždy se rozhodnout sám za sebe, neboť bez nadsázky lze říci, že na vodícím psu závisí život nevidomého člověka [online]. [cit. dne 26. 3. 2014] dostupné z: www.vodicipsi.cz.

3 Canisterapie

Pojem canisterapie je tvořen latinskými slovy, a to: „Canis – což znamená pes, a terapie – v překladu léčení.“ Jak uvádí slovník cizích slov, doslovný překlad tedy znamená: „Léčebný kontakt psa a člověka“ [online]. [akt.dne 2005 - 2014]. [cit. dne: 28. 3. 2014] dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz>.

Pojem canisterapie byl poprvé použit v roce 1993 PhDr. Jiřinou Lacinovou, která byla zároveň průkopnicí a propagátorkou tohoto oboru v naší republice (Galajdová, 2011, s. 12).

„Podstatou canisterapie je využití psa v interaktivním léčebném procesu lidí. Cílem je aktivizace nemocného nebo zdravotně postiženého, zlepšení jeho fyzického a psychického stavu a snížení množství užívaných léků“ (Nerandžič, 2006, s. 52).

Již v historii, konkrétně ve starém Řecku, se pes využíval v oblasti medicíny. Využívala se psí srst nebo léčivá moc psích slin. Koncem 1. světové války se psi začínali cvičit jako pomocníci pro válečné veterány, a tak si pes pomalu začal zvykat na úlohu záchranáře a pomocníka nevidomým. Spojené státy americké byly nejspíš průkopníky toho, jak využívat psa v dětské psychoterapii, a tím se vlastně canisterapie stala významnou složkou zooterapie.

Pes pomáhá svému „pacientovi“ překonávat různé překážky díky pozitivnímu myšlení. Dokáže mu ukázat život z té lepší, optimističtější stránky. Vždy bude naslouchat, není náladový, nikoho neponižuje (Kol. autorů „PIAFA,“ 2000, s. 3 - 7).

„Pes s terapeutickým posláním rozvíjí dětskou fantazii, uspokojuje citové potřeby a potřebu tělesného kontaktu – mazlení, hlazení. Přispívá tím k psychické rovnováze dětí a řešení konfliktů. Podporuje u dítěte vznik rané identity, dítě zažívá své já ve srovnání se psem. Rodiče jsou pro srovnání nevhodní“ (Kol. autorů „PIAFA,“ 2000, s. 7).

Důležité také je, v kolika letech by se dítě se psem mělo setkat. Z psychologických výzkumů vyplývá, že pro dítě do tří let věku, představuje pes jen jakousi chlupatou hračku,

kteřá se pohybuje, a tudíž ji dítě bude upřednostňovat oproti hračkám z plyše. Pro předškolní děti a mladší školáky má pes funkci výchovnou. Ovšem nejvhodnější věk, kdy je dítě schopné si uvědomit svoji nadřazenost vůči psovi, cvičit ho, je věk dvanácti let a výše (Kol. autorů „PIAFA,“ 2000, s. 7).

U procesu canisterapie je důležitý terapeut, což je člověk s nadprůměrnou sociální inteligencí, empatický, s ochotou k týmové práci. Canisterapeutický tým tvoří terapeut, jeho pes a pacient. Důležitou funkci zastává i lékař, který řídí proces terapie. Samozřejmě jsou přítomni i fyzioterapeuti, ergoterapeuti, psychologové, pedagogové. Vše se organizuje podle konkrétní situace (Nerandžič, 2006, s. 52 - 54).

Terapie by měla trvat nejdéle půl hodiny. Nejdůležitějším členem je pes, podle kterého se vše řídí. Záleží na tom, jakou má náladu, elán a chuť se věnovat práci při canisterapii. V žádném případě nesmí terapeut psa nutit do práce za pamlsky natož násilím. Důležitá je chuť zvířete se vůbec canisterapii věnovat. Psi jsou vybíráni pro canisterapii ve stáří 2 – 3 měsíců, kdy se projevuje jejich přirozené chování. Štěňata by měla být vybírána od spolehlivého a kvalitního chovatele (Kol. autorů „PIAFA,“ 2000, s. 7 – 8).

Je zřejmé, že štěně s průkazem původu bude dražší než štěně od člověka, který si chovatel pouze říká a sám vězní své feny v kotcích v takzvaných velkovýrobnách štěňat. Mělo by se dbát, z jakého prostředí štěně pochází, zda žilo pouze venku, zda je zvyklé na jiná domácí zvířata, děti.

Pro psa je každé setkání s klientem psychicky náročné a majitel by měl dbát na to, aby nedošlo k přetížení. Terapeut, respektive majitel psa, by měl své zvíře dokonale znát. Měl by rozeznat, kdy je pes unavený a zajistit regeneraci, jako je procházka, odpočinek, hra. Vše by mělo mít svůj řád, ať už týdenní či denní, například podávat potravu v přesnou hodinu, pravidelné procházky, atd. Samozřejmostí pro terapeuta je dbát na zdraví svého psa, jako je odčervení, očkování a pravidelné veterinární prohlídky (Kol. autorů „PIAFA,“ 2000, s. 7 - 8).

3.1 Využití canisterapie

„Canisterapii lze indikovat pro řadu rozdílných nemocí a pro různá postižení. Například pacienti s poruchami srdečního rytmu a s vysokým krevním tlakem se díky canisterapii dostávají daleko rychleji do normy než při pouhém užívání léků, stejně jako lidé trpící depresivními a úzkostnými poruchami. Psi pomáhají zlepšovat komunikaci, jemnou a hrubou motoriku a všeobecně aktivují zdravotně postiženého člověka. Využívá se jich u neurologických pacientů po mozkové mrtvici a úrazech mozku v kombinaci s řečovými vadami, u pacientů po infarktu myokardu, při Parkinsonově nemoci, u gerontopsychiatrických pacientů (hlavně s Alzheimerovou nemocí anebo u stařecké demence“ (Nerandžič, 2006, s. 54).

Další důležitou skupinou, kde pes jako terapeut pomáhá, jsou klienti s dětskou mozkovou obrnou. Nezapomínejme ani na závislé pacienty na drogách, automatech, lidi s onkologickým onemocněním nebo seniory (problémy samoty, stáří, pocity nedůležitosti), lidi s traumaty jako šikana, zneužití a v neposlední řadě psychicky nemocné lidi v psychiatrických léčebnách.

Canisterapii můžeme využít i ve školských zařízeních (základní školy, mateřské školy), nemocnicích, domovech důchodců, ústavech sociální péče nebo i doma u klientů. Tato služba se nazývá home care (Nerandžič, 2006, s. 53- 56).

3.2 Canisterapie a vybraná tělesná postižení

Při práci s klientem, který má tělesné postižení, je vždy důležité klienta znát, zvolit vhodné zacházení a dobře ho motivovat. Jedním z důležitých faktorů je dodat dítěti energii, sílu a čas a pomoci mu k harmonickému vývoji osobnosti. Měli bychom si uvědomit, že lidé s tělesným postižením jsou také lidé a samozřejmě je tak brát, jednat s nimi a chovat se k nim.

„Impairment je vhodné chápat jako poruchou, poškození, ztrátu. Tato porucha je tedy změna funkce na úrovni tělesného orgánu či systému. Pojem disability vyjadřujeme omezení, chybění, invaliditu ve smyslu následku poškození. Jedná se tedy o poruchu na

úrovni celého jedince. Handicap jsme dříve chápali spíše jako znevýhodnění nežli postižení. Tento pojem je dnes nahrazován termínem registrovaná participace. Registrovaná (omezená) participace se týká především hodnocení funkční schopnosti dané osoby“ (kol. autorů, Zooterapie, 2007, s. 172 - 173).

Vlastní pojem tělesné postižení obsahuje široké spektrum postižení. Je to vlastně handicap, který má buď dočasné, nebo trvalé následky. Jedná se zejména o motorické indispozice, problémy nervového systému a poruchy hybnosti postiženého. Mezi příčiny řadíme endogenní a exogenní faktory. Nejčastější příčinou je obrna, která se dělí na částečnou (paréza) a úplnou (plegie).

„Dále můžeme obrnu dle lokalizace dělit na monoparézu nebo monoplégii (postižení jedné, nebo více končetin), paraparézu nebo paraplegii (postižení dolních končetin), kvadruparézu či kvadruplégii (postižení všech čtyř končetin). Diparéza se týká především dětí s dětskou mozkovou obrnou a projevuje se zejména spasticitou dolních končetin“ (kol. autorů: Zooterapie, 2007, s. 173).

Při canisterapii s takto postiženým je nutné, aby byl přítomný nejen canisterapeut, ale i fyzioterapeut - zejména při polohování, rodiče dítěte, ošetřující lékař. Vždy by terapie měla být ucelená, komplexní a propojená. Vždy by klient měl znát cíle terapie. Pes zde plní funkci motivační. Jednak k pohybu, rehabilitaci, ale i navození pocitu kamarádství, bezpečí, prolamování bariér. Zvyšuje u klienta sebedůvěru a soběstačnost. Zlepšuje komunikaci s okolním světem a klient díky psu lépe navozuje sociální kontakty. Pes má zde i funkci kamaráda. Pokud vlastní takto postižený člověk psa, jedná se o asistenčního psa, nikoli canisterapeutického (kol. autorů: Zooterapie, 2007, s. 172 – 174).

3.2.1 Dětská mozková obrna

Jedná se ve většině případů o následek poškození mozku. Následky jsou fatální. Omezení vývoje hybnosti a celková hybnost. Nejčastější příčinou DMO je předčasný porod. Pokud se zaměříme na charakteristiku DMO, jedná se kromě omezené hybnosti i o poruchy sluchu, řeči, mentálního vývoje, chování. Příčiny jsou jak v prenatálním, tak v postnatálním období. V prenatálním období může být jednou z příčin infekční nebo virové

onemocnění matky, jako například toxoplazmóza nebo zarděnky. V perinatálním období, což jsou komplikace při porodu, například pupeční šňůra omotaná kolem krku novorozence. To má za následek nedostatek kyslíku do mozku a zranitelnost cév, zejména u nedonošenců. Dále pak abnormality porodních cest či dlouhý porod, který je často spojen s nedostatečným zásobováním dítěte kyslíkem. Za příčiny v postnatální rovině považujeme úrazy, které jsou zejména spojeny s centrálním nervovým systémem, poruchy metabolismu, poruchy endokrinního systému, ale i například klíšťová encefalitida a jiné typy nemocí (Kocurová, 2002, 114 – 115).

3.2.2 Spasticita

Spasticita je onemocnění, při kterém dochází k omezení hybnosti a pohyb není umožněn díky trvalému napětí ve svalech.

„Svalový tonus je zvýšen, rovněž reflexy jsou zvýšeny. Horní končetiny jsou zpravidla ochrnuté, ve flexi, dolní jsou nataženy, v extenzi. Spasticita vzniká poškozením motorické oblasti jednak v mozkové kůře (pyramidových drah), jednak v mozkovém kmeni (bulboretikulární formace)“ (Kocurová, 2002, s. 116).

Základem léčby DMO je včasné zareagování rodičů u abnormalit novorozence. Důležití jsou nejen kvalifikovaní fyzioterapeuti, psychologové, ale také soudržnost rodiny. V předškolním věku by se měla největší pozornost zaměřovat na jemnou motoriku a správný vývoj řeči. U žáků ve školním věku by měl nejen učitel, ale i rodiče dbát na správné držení těla, bezpečnost při pohybu, správné posazení žáka apod. Hlavní je, přistupovat ke každému postiženému s DMO individuálně, neboť nikdy nejsou všichni stejně postižení.

Při léčbě DMO jsou tři nejznámější terapie. Jsou to Vojtova terapie, Bobathova terapie a Petöho terapie. Vojtova terapie se zaměřuje na vzpřimování. Hlavní myšlenka je, že každý podnět vyvolá určitou reakci. Testováno je sedm polohových reakcí. Pokud jsou všechny polohové reakce bez odezvy, lze počítat i s ohrožením motoriky a mentálního vývoje.

Další teorii vytvořili manželé Bobathovi. Základem jsou dva faktory - zabrzdit reflexní držení a vybudovat základní koncepci, která je nutná k běžnému pohybu. Manželé Bobathovi se domnívají, že není důležité posilování například při spasticitě, ale je nutno zlepšit koordinaci pohybu tak, aby se vytvořil svalový tonus.

Profesor Andreas Petö, rakousko-maďarský lékař, vytvořil tzv. konduktivní výchovu, tedy pohyb dle potřeby postiženého DMO v průběhu běžného dne. Při této terapii jsou cvičebními pomůckami běžné věci, se kterými přijde postižený do styku, např. židle, hůlky, kroužky, lavice. Důležité při této terapii je dbát na komplexnost a cílenou aktivizaci (Kocurová, 2002, s. 116 - 119).

3.2.3 Epilepsie

Jedná se o neurologické onemocnění mozku. Je to onemocnění tělesné. S psychikou pacienta epileptické onemocnění nijak nesouvisí. Pokud se jedná o lehčí formu, může pacient žít běžný život, tzn. sportovat, zakládat rodinu, pracovat, neboť toto onemocnění nijak intelekt neovlivňuje. Důležitým aspektem při epilepsii je epileptický záchvat, který se většinou opakuje. Bohužel pokaždé může mít tento záchvat jiný průběh. Dostavuje se brnění, výpadek paměti, křečové stavy, nadměrné slinění. Zrádností této nemoci je, že postižený neví, kdy jej záchvat přepadne. Může se vyskytnout jak v průběhu dne, tak i v noci, ve spánku.

Léčbou se zabývá neurologie. Varující informací je, že touto zrádnou nemocí může onemocnět každý v jakémkoliv věku. Buď následkem úrazu, genetickými vlohami, problémy u porodu. Dokonce i stres může být spouštěčem epilepsie. Většina odborníků uvádí, že tuto nemoc lze až ze sedmdesáti procent vyléčit. Léčí se pomocí léků – antiepileptik, někdy i operací [online]. [aktual. 2008 - 2010]. [cit. dne 6. 3. 2014] dostupné z: www.spolecnost-e.cz.

3.3 Fáze canisterapie

Vše samozřejmě záleží na canisterapeutovi, neboť ten by měl být schopen určit, v jaké fázi se s klientem nachází, proč a za jakých podmínek se přeorientují na fázi následující.

První fáze se nazývá **explorační**. Je to vlastně období, kdy se terapeut seznamuje s klientem. Zjišťuje jeho potřeby, představy a vizi, co vlastně od spolupráce očekává. Poté, samozřejmě pokud to lze, sestaví canisterapeut individuální plán, kde se domluví s klientem na organizaci. Pokud je klient mentálně postižený, je možná domluva se zodpovědnou osobou. Explorační fáze by měla probíhat nejméně na dvou, spíše třech setkání s klientem.

Dále následuje fáze **konsolidační**. Při této fázi už se jednotlivé canisterapeutické aktivity, ať už hry, pomůcky atd. používají za dosažení cílů a potřeb jednotlivce. Konsolidační fáze je vlastně naplnění celkového individuálního plánu, který již byl vytvořen.

Poslední fáze se nazývá **ukončovací**. V tomto období se spolupráce s klientem i CT týmem vyhodnocuje. Klient má možnost se vyjádřit, zda byly cíle splněny, zda terapie nabyla očekávání klienta a celkové aktivity spojené s canisterapií se ukončí. Opět by ukončovací fáze měla probíhat alespoň na třech sezeních s klientem.

Pro každou canisterapii je nutné sestavit tzv. plán spolupráce. Tento plán by měl každý CT terapeut sestavovat před každým setkáním s klientem. Plán by měl obsahovat například definici cílové skupiny, tedy zda se jedná o skupinu, či jednotlivce, jaký je věk klienta, pohlaví. Dále pak jakou metodu terapeut použije. Zda AAA, AAT, AAE, protože je důležitý cíl terapie. Pokud je nutné například zlepšení vztahů ve skupině, nebo se canisterapie bude zaměřovat na relaxaci, psychické problémy, či zda půjde například o emoční odreagování. Toto vše by si měl canisterapeut zjistit. Dále pak v jaké fázi terapie se nachází. Zda se jedná o explorační, konsolidační či ukončovací fázi. Plán spolupráce by měl obsahovat samozřejmě také plán každé terapeutické hodiny s metodickým zaměřením. Tedy jaké aktivity budou uskutečněny, časový harmonogram aktivit, dílčí cíle aktivit.

Závěrem plánu je zhodnocení. Každý terapeut by měl objektivně zhodnotit celkovou canisterapeutickou jednotku, zda došlo k efektivnímu dosažení cílů. Tento plán by si měl každý CT terapeut uchovat nejen na pomoc při následujících přípravách, ale pro poskytnutí zpětného přehledu aktivit. Díky takovému plánování lze vyhodnotit celkovou efektivitu canisterapie z dlouhodobého hlediska (Stančíková, Šabatová, 2012).

3.4 Rizika spojená s canisterapií

Terapie pomocí psa se provádí za účelem někomu pomoci, podpořit psychický stav a zlepšit stav fyzický. Vždy by terapeuta měly vést především čisté úmysly a měl by práci odvádět dle nejlepšího svědomí. Ale ne vždy vše probíhá podle canisterapeutického plánu.

Jako v každé práci, jsou i zde jistá rizika, kterým je nutno předcházet. Přestože pes je kvalifikovaný, tj. absolvoval zkoušky pod dohledem odborné poroty, může se stát, že ho po čase kontakt s cizími osobami přestane těšit, nebude ho vyhledávat nebo se ho dokonce bude stranit. V tomto případě není jiná varianta, než vyřadit takovéto zvíře z terapie. Rizika jsou v takovém případě velká. Pes se může stresovat. A vystresovaný pes může být nevyzpytatelný. Je tedy na vedení canisterapeutického týmu, tedy psovodovi, aby byl ke svému psu maximálně vnímavý. Pokud by zvíře pracovalo za působení negativních stresových faktorů, únavy či nemoci, je namístě canisterapii přerušit. Pes potřebuje odpočinek, ať už pohyb venku či klidné místo. Zvíře na svého majitele v tomto ohledu spoléhá a psovod by měl takovéto požadavky bez výjimky respektovat.

Dalším rizikem je neúplný stav, tedy anamnéza klienta. Každý terapeut by měl být obeznámen se základními informacemi o pacientovi. Problémem je, že spousta canisterapeutických týmů vedou dobrovolníci, kteří pracují v jiném oboru. Drtivá většina těchto dobrovolníků se nikdy nevěnovala speciální pedagogice, sociální psychologii, fyzioterapii a dalším vědním oborům. Pokud se tedy tento dobrovolník neseznámí s celkovou diagnózou a dalšími potřebnými znalostmi právě z těchto oblastí, nastává riziko neadekvátní reakce v nepředvídatelné situaci. Nejčastěji nebudou potřeby klienta splněny.

Například pokud pacient trpí spastickou formu DMO a zároveň těžkou mentální retardací, i neodborník pozná, že z přítomnosti psa má radost. Ovšem takto handicapovaný člověk se vzhledem ke svému omezení nebude schopen pohybovat se po místnosti. Pokud by canisterapeut chytil spastickou ruku ve snaze pohlazit psa či hodit psovi nějaký předmět, může dojít k poškození svalů na spastické končetině.

Skutečnost je taková, že mnoho zařízení není ochotné sdělit člověku, který s pacientem nemá rodinné vazby, diagnózu jednotlivých klientů, přestože klient má o canisterapii zájem. Důvod je prostý. Canisterapeut je vlastně třetí osoba, která by znala důvěrné údaje. Zařízení by tedy mělo mít připravenou právnicky ošetřenou smlouvu o poskytování sociální služby. Pokud by tyto informace byly použity, právní důsledky vyplývající z předávání těchto údajů jsou i trestně stíhatelné. Na druhou stranu, pokud by canisterapeut tyto informace neměl, vzniká zde právě riziko nevědomé ublížení na zdraví klienta (Stančíková, Šabatová, 2012, s. 38 – 40).

Neméně důležitá je i samotná psychika terapeuta. Tato práce je psychicky velmi náročná. Je nutné dodržovat zásady psychohygieny, prevence proti syndromu vyhoření a v neposlední řadě sebereflexe. Pes skládá zkoušky, kdežto člověk nemusí vyplňovat ani psychologické testy, tudíž není způsob, jak zjistit, zda je vůbec canisterapeut vhodným terapeutem.

„Nevyzrálá osobnost, se závažnými charakterovými vadami, s neosvojenými morálními hodnotami, může napáchat velké škody na často bezbranném klientovi“
(Stančíková, Šabatová, 2012, s. 40).

Dalším rizikovým faktorem je samotné chování klientů. Pokud by pes získal negativní zkušenost během přípravy nebo i při samotné canisterapii, mohl by napadnout klienta. V praxi se může zvíře setkat s pacienty trpící dyskinetickými poruchy.

Chování takového člověka se nedá ovlivnit, je nečekané, rychlé. Jedná se o výkopy dolních končetin a nekoordinované pohyby horních končetin nebo dokonce atak s afektivními výpady, prudkými reakcemi. Takovéto chování by psovi mohlo ublížit, zvláště pokud by byly na něho směřovány cíleně.

Dalším rizikovým faktorem je krmení psů klientem. Canisterapie často probíhá na pokoji u klienta, například v domově pro seniory. Pes může v posteli najít zapadlé léky, po jejichž požití se mohou dostavit závažné zdravotní komplikace. Senioři v domově důchodců rádi schovávají pro psy kousek čokolády, oplatky a jiné, pro ně výrazně nevhodné, pamlsky.

Také je možnost, že nastane situace, kdy se pes zraní během terapie – například když si o nějaký předmět poraní tlapku, spadne na kluzké podlaze či schodech apod. Takovéto situace jsou ovšem ojedinělé (Stančíková, Šabatová, 2012, s. 40 - 41).

3.5 Vhodná plemena

Pro canisterapii se hledají spíše vhodní jedinci než plemeno jako celek. Tento tvor nesmí být agresivní, zákeřný, nervózní či bojácný, naopak by měl být spolehlivý, s dobrou psychickou i fyzickou dispozicí a v neposlední řadě se vstřícnou povahou. Neexistují žádné směrnice, které by uváděly velikost či stáří psa vhodného pro terapii. Samozřejmě, že odborníci doporučují společenská plemena, jako jsou retrievři, zejména pak plemeno původem z Anglie - zlatý retriever (Kol. autorů „PIAFA“, 2000, s. 7 - 8)

Toto plemeno je v České republice velice oblíbené zejména díky jejich klidné a přátelské povaze a v neposlední řadě díky vysoké inteligenci, neselhávající paměti a bezproblémovému chování při styku s ostatními zvířaty. Zajímavé je, že toto plemeno se u nás v republice dostalo do podvědomí chovatelů relativně nedávno. Velkým kladem je i snadná ovladatelnost psa a ochota pomáhat člověku.

Nesmíme zapomenout, že tito psi jsou velice flexibilní. Zlatí retrívři jsou výbornými aportéry, uplatňují se v myslivosti, u policie, ale také jako psi asistenční a slepečtí (Chaloupek, 1993, s. 33 - 35).

Dalším plemenem, které se využívá jako asistenční nebo vodící pes, je německý ovčák. Tato psí rasa díky své povaze vyniká jako služební pes policie, armády a různých bezpečnostních složek. Společnost díky často medializovaným incidentům německého ovčáka a dítěte.

Německý ovčák je v České republice velice oblíbené plemeno. Jeho výhodou je široké spektrum využití. Zajímavé je, že původně byl německý ovčák vyšlechtěn z několika ras pasteveckých psů. Je to pes velice inteligentní, rychle se učí, ale na druhou stranu naučené věci se s ním musí neustále opakovat, neboť tento pes rychle zapomíná. Je snadno ovladatelný, vytrvalý, nebojácný a výborný stopař. Pro policii má jednu nesmírnou výhodu – nedělá mu problémy zvyknout si na nového pána (Chaloupek, 1993, 28 - 30).

3.6 Osobnost psovoda

Pravdou je, že většina publikací o zoorehabilitaci se zabývá pouze psem. Je třeba si uvědomit, že pes při canisterapii plní funkci spoluterapeuta, nebo ko-terapeuta. Nároky na psa jsou velké, ale psovod žádné testy a normy splňovat nemusí. Člověk, který se dobrovolně rozhodl pro práci canisterapeuta, by měl brát tuto práci nebo dobrovolnickou činnost jako poslání, ne jen upoutat na sebe pozornost, či provádět práci za účelem výdělků. Tento člověk by si měl uvědomit, že je z poloviny součástí týmu, nicméně zodpovědnost za své chování i za chování svého psa má stoprocentní. Proto je příprava na každou terapii nesmírně důležitá.

Nároky na terapeuta se běžně nikde neuvádějí. Doporučuje se, aby terapeut z vlastní iniciativy absolvoval kurz například fyzioterapie, psychologie, sociální pedagogiky, či se účastnil seminářů o zoorehabilitaci. Není nutné, aby byl aktivním kynologem či absolvoval jiné zkoušky z oblasti kynologie. Nutné naopak je, aby znal svého psa natolik, aby byl schopen odhadnout různé projevy zvířete. Například stres, únavu, vzrušení apod. V neposlední řadě by měl chránit zvíře za každé situace a citlivě s ním zacházet.

Diskrétnost by měla být samozřejmá. Všechny tyto požadavky jsou pouze možnosti, důležitější je vlastní osobnost. Zdáli člověk, jenž by chtěl být terapeutem, není schopen pochopit klientovy výroky, neverbální signály, citové reakce, nikdy nedosáhne úplného úspěchu. Schopnost poskytovat přesné informace, naslouchání, vhodnost zahájení i zakončení jednotlivých setkání je základem úspěšné canisterapie (Svobodová, 2011, s. 37 – 39).

„Profesionální terapeuti a pracovníci, kteří pracují se svými vlastními psy v rámci své konkrétní profese, jsou psovody „dvojí role“. Ovšem pozornost, kterou musejí věnovat v první řadě svému profesnímu zaměření, pak ponechává menší prostor pro pozornost věnovanou sobě samému jako psovodovi. Jejich zvířata musejí mít takovou úroveň, aby byla schopna pracovat i ve chvílích, jim psovod nemůže věnovat stoprocentní pozornost“ (Svobodová, 2011, s. 38).

3.7 Canisterapeutické zkoušky a jejich smysl

Člověk, který se chce zabývat canisterapií, by si měl v první řadě uvědomit, proč a za jakým účelem tuto, většinou dobrovolnickou činnost chce provozovat. Pokud zkoušky z canisterapie bere jako své poslání a pomoci druhým, je vše v pořádku. Pokud ale canisterapii bere jako tzv. další disciplínu kynologie, nemůže takový člověk vykonávat práci terapeuta dobře. Smyslem canisterapeutických zkoušek není získání dalších ocenění psa nebo jeho majitele, ale naopak připravit tyto dobrovolníky na pomoc druhým.

Většinou jsou zkoušky veřejnosti přístupné, dokonce u organizace Pomocné tlapy je publikum součástí komise při rozhodování o udělení certifikátu. Odborná komise dbá vždy na názory veřejnosti. Hárající feny se zkoušek nemohou zúčastnit, stejně jako neočkovaná zvířata či zvířata se zdravotními problémy.

Cílem canisterapeutických zkoušek je, aby se oddělili psi, kteří nejeví zájem o kontakt s lidmi, natož s cizími lidmi, dále pak eliminovat agresivní jedince, a to z důvodu nejen ochrany klientů, ale i ostatních zvířat, dále pak identifikovat, popřípadě vyloučit psovody, kteří nerespektují psa jako živého tvora, jejich chování ke zvířeti je nevhodné. Tento cíl představuje alespoň částečnou ochranu welfare psů a v neposlední řadě mají canisterapeutické zkoušky za cíl separovat psy, kteří nejsou, ať už svým zdravotním stavem nebo psychickou zralostí, předurčení pro práci canisterapeuta.

Předně je hodnoceno, jak pes úkon při zkouškách vykoná. Zda se jedná o radostné plnění nejrůznějších povelů z hlediska základní poslušnosti, nebo znuděné či bojácné chování. Vždy se hodnotí práce týmu, tedy psovoda a psa, respektive schopnost spolupráce

psa a člověka. Hodnotí se jak sehnání týmu, tak chování při kontaktu se třetí osobou, ať už se jedná o děti, seniory, handicapované či mentálně postižené jedince.

V Západočeském kraji je nejznámějším pořadatelem canisterapeutických zkoušek organizace Pomocné tlapy, o. p. s. Zkoušky jsou organizovány vždy dvakrát ročně, a to na jaře a na podzim. Původcem zkoušek je americká společnost Delta Society, která vytvořila zkušební řád nejen pro psy, ale i pro další zvířata, jako jsou kočky, králíci, koně apod. Tento řád byl sestaven díky šesti stům kvalifikovaných porotců zooterapie a na základě jejich příspěvků. Organizace Pomocné tlapy, o. p. s. si tento řád pouze poupravila a doplnila o specifické české disciplíny. Sjednotila ho se společností SVOPAP a nechala ho schválit Úřadem kontroly ochrany zvířat.

Každý psovod, který chce svého psa přihlásit na zkoušky z canisterapie, by měl zvážit zdravotní stav svého psa. Důležitý je také věk. Organizace Pomocné tlapy, o. p. s. má věkovou hranici minimálně patnácti měsíců. Horní hranice není stanovena. Záleží na zdraví zvířete. Dále by pak pes měl splňovat pozitivní vztah k cizím lidem i ostatním zvířatům, klidné chování, základní poslušnost. Zvíře by mělo být ochotné nechat na sebe sahat, objímat se, drbat apod. Samozřejmostí je vstřícná, klidná a přátelská povaha psa. Na plemeni, velikosti i pohlaví nezáleží. Není nutný ani průkaz původu psa. Pes může být původem z útulku, ale v tomto případě je nutné, aby majitel měl psa dostatečně dlouho a znal jeho chování. Při canisterapeutických zkouškách se nebere ohled na jiný speciální výcvik, který pes mohl absolvovat [online].[aktual. 2009 - 2014]. [cit. dne 1. 3. 2014] dostupné z: www.canisterapie.cz.

3.7.1 Jednotlivé disciplíny canisterapeutických zkoušek

Při průběhu canisterapeutických zkoušek hodnotí komise v první řadě povahu psa. Test probíhá tak, že zhruba pět až sedm psů volně pobíhá pro prostoru společenské místnosti budovy, kde zkoušky probíhají. Majitelé se spolu baví o všedních věcech. Zvyšují hlasy, podávají si ruce. Rozhodčí sledují chování psů.

Ve druhé části se hodnotí základní poslušnost psa. Pes se opět volně pohybuje po prostoru, psovod ho přivolá. Povel „sedni, lehni“ by měl pes zvládat bravurně, dále pak

psovod položí psa na bok. Zde se hodnotí ochota psa nechat se sebou manipulovat psovodem.

Třetí částí testu je chůze na vodítku se psovodem a reakce na cizí osobu. Při tomto úkolu by měl pes být ochotný odejít s cizí osobou. Tento moment je důležitý nejen kvůli ochotě psa jít s cizí osobou na vodítku, ale pro případ, že psovod jako canisterapeut, nebude mít možnost být přítomen při canisterapii. Dá tedy písemný souhlas, že jeho pes může provádět canisterapii i s jiným terapeutem.

Čtvrtým bodem je hlazení. Pes buď sedí, nebo je v ležící poloze. Je česán různými typy kartáčů a zároveň hlazen na různých částech těla. V rámci tohoto testování je i hlazen hrubě, neopatrně více osobami. Může být také zatahán za ocas či ucho. Důvod je prostý. Pokud by pes pracoval jako canisterapeut u postižených klientů, kteří jsou často neobratní, mají spastické onemocnění či jsou jiným způsobem handicapovaní, je nutné, aby takovéto zvíře mělo trpělivost a neprojevalo žádnou neočekávanou reakci. Dalším bodem je omezení osobního prostoru psa. Pes by měl tolerovat omezení pohybu například obejmutím asistenta i rozhodčího zároveň. Zde se hodnotí v první řadě trpělivost psa bez známek agrese či strachu. Dále je nutné, aby byl pes ochoten k prohlídce svého zdravotního stavu. Jedná se o stimulaci návštěvy veterinárního lékaře. Ochota k prohlídce zubů, drápů, celkové stavby těla by měla být samozřejmostí. I zde se hodnotí zejména trpělivost zvířete a jeho reakce.

Další součástí zkoušek je testování na hluk či rušivé elementy. Psovod má psa na vodítku a společně se přibližují k hloučku lidí, kteří se mezi sebou baví hlučně, výrazně gestikulují, někdo najednou upustí berle, tašku, prázdné plechovky apod. Pes nesmí reagovat agresivně. Naopak, měl by být ochotný k pohlazení či dokonce mazlení. Zkoumá se i podávání jídla a pamlsku. Psovod poskytne při zkouškách psovi misku s obvyklými granulemi. Když zvíře jí, nejprve sáhne do misky s granulemi psovod, pak rozhodčí zkoušek. Dále pak asistent nabídne psovi oblíbený pamlsk (nejčastěji se jedná o dětské piškoty). Pes si ho může a nemusí vzít. V tomto případě se hodnotí reakce psa na uzmutí potravy a opatrnost při podání pamlsku.

V rámci canisterapeutických zkoušek je také nutné psa zklidnit při hře, kterou pes rád hraje. Například tahání o hračku, běhání po místnosti. Na pokyn komise by měl

psovod zvíře uklidnit. Povel v tomto případě lze opakovat nanejvýš třikrát po sobě. Hodnotí se, jak dlouho trvá zvířeti, než se uklidní.

V poslední části komise pozoruje reakci psa na míjející osobu o berlích, či člověka na invalidním vozíku. Tým se zastaví, promluví s handicapovanou osobou, která navíc psa pohladí. I zde se pozoruje, jakou má pes reakci nejen na invalidní vozík či berle, ale jak moc je ochoten se nechat pohladit.

Ve všech bodech komise hodnotí nejen profesionalitu týmu, tedy psovoda a psa, ale i chování psovoda ke zvířeti, jak psa chválí, trestá, předává povely apod. Nejdůležitější je nálada a vstřícnost zvířete a týmová spolupráce [online]. [akt. 2009 - 2014]. [cit. dne: 3. 3. 2014] dostupné z: www.canisterapie.cz.

Jakmile by pes projevil během zkoušek i minimální známku agrese nejen na lidi, ale i na jiné psy, je okamžitě diskvalifikován. Celkové hodnocení může snížit bázlivost zvířete, či pokud by neochotně vykonával povely. Pokud by pes z nějaké z výše jmenovaných disciplín obdržel nula bodů, nemůže získat certifikát ze zkoušky.

Výkony v jednotlivých disciplínách se hodnotí body. Pět bodů znamená stoprocentní výkon, třemi body tým sice disciplínu složil, ale s nedostatky, nula bodů znamená „nevykonat,“ nebo se mohlo zvíře projevit nežádoucí způsobem, ať už agresivně či nevychovaně.

Celkové hodnocení je sedmdesát až padesát devět bodů znamená, že tým CT zkoušky splnil a vydává se certifikát na dobu jednoho roku. Po uplynutí této doby je nutno zkoušku opakovat. Za podmínek, že by canisterapeutický tým získal padesát osm až padesát pět bodů, se vydává certifikát pouze na dobu šesti měsíců a canisterapii lze provádět pouze v příslušných zařízeních, jako jsou domovy pro seniory apod. Padesát čtyři a méně bodů značí neúspěšné absolvování CT zkoušek. Zkoušku lze kdykoliv opakovat v dalším termínu, tedy nejdříve za půl roku.

Během zkoušek je možno získat takzvanou prémii, což je pět bodů. Prémii získá tým za nějaký výjimečný výkon, například sehranost, přátelskost apod. [online]. [akt. 2009 - 2014]. [cit. dne: 26. 2. 2014] dostupné z: www.canisterapie.cz.

3.8 Canisterapie z legislativního hlediska

Často se v novinách nebo televizním zpravodajství objeví zpráva o týrání psů, nebo napadení dítěte psem. Vzhledem k tomu, že v České republice je mnoho majitelů psů, vždy tato informace vyvolá vlnu reakcí.

Díky publikaci Jiřího Douska, jsou zpracovány následující informace: V roce 1994 byl proveden výzkum inspektorů veterinární správy. Z tohoto výzkumu vyplývá, že každý dvacátý pes, který je chován pro zábavu, žije v podmínkách naprosto nevyhovujících nebo dokonce v podmínkách, které vyvolávají jeho utrpení.

V tom samém roce bylo za týrání zvířat stíháno 552 lidí, z toho obviněno a odsouzeno 221. Útulky v České republice každoročně přijímají více než 60 tisíc psů. Většina zvířat je opuštěna úmyslně, někteří za opravdu krutých podmínek.

Je jistě v pořádku, že vznikly novodobé zákony na ochranu zvířat. Tyto předpisy by měly ochránit nejen psy, ale i ostatní zvířata před týráním, pobytem v nevyhovujících podmínkách, trýzněním hladem a žízní. Česká republika přijala tyto zákony v roce 2004 v rámci evropských dohod. Tyto předpisy se pro úplnost dělí na dvě skupiny. První z nich zastupuje zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu proti týrání. Samozřejmě do tohoto zákona spadají i vyhlášky o způsobu zvířat při přepravě, ochraně chovu atd.

„Druhou skupinu pak tvoří předpisy, které chrání zvířata nepřímou, to znamená, že řeší takové jednání, které může nepřímou navodit situace vedoucí k utrpení zvířat, například zanedbáním péče o jejich zdraví, nesprávnou výživou nebo nevhodnými podmínkami chovu, případně dalšími způsoby“ (Dousek, 2004, s. 12).

§4 uvádí skutky a činnosti, které už jsou považované za týrání. Tento paragraf obsahuje informace o tom, že týrání je například nucení zvířete do výkonů, které nejsou možné uskutečnit z důvodu fyzického stavu ani biologické schopnosti a prokazatelně překračují jeho síly. Proto u nás byly zrušeny například psí zápasy, soutěže psů v tahání břemene po neupraveném terénu apod. Vždyť břemena častokrát přesahovala i několikanásobně hmotnost psa, jenž měl za úkol dotáhnout břímě do cíle.

Důležité je si také uvědomit, že pokud člověk svého psa přiváže na vodítko k cyklistickému kolu v letních měsících a pojedě dlouhodobě za neúměrné rychlosti, netrénovaný pes může zkolabovat. I toto je tedy podle zákonů považováno za týrání.

Zákony se samozřejmě věnují i nedovolenému způsobu výcviku, omezování výživy, napájení a prostoru, dopingů u zvířat, nedovolenému výcviku (například cvičení zvířete na jiném zvířeti, štvání zvířat proti sobě, aniž by to lov vyžadoval, ...), nedovoleným zákrokům jako je kupírování či omezování hlasitých projevů zvířat, používání bolestivých podnětů, jako je bezdůvodné bití, kopání a jiné údery do zvířat, bezdůvodné stresové vlivy a mnoho dalších (Dousek, 2004, s. 5 - 52).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíl a metody praktické části

Cílem praktické části bude charakterizovat průběh canisterapeutických jednotek v různých zařízeních. Výsledkem bude zhodnocení kazuistické studie.

Pro praktickou část diplomové práce byly sestaveny následující cíle.

- Jakým způsobem canisterapie probíhá v úvodní, střední i závěrečné fázi.
- Jakým způsobem spolupracovali klienti, zda dochází mezi klienty k nějakému specifickému jednání během canisterapeutické jednotky.
- Jakým způsobem hodnotí průběh terapeutické jednotky canisasistent.
- Jaké má canisasistent zkušenosti s canisterapií.
- Jak canisasistent hodnotí svého psa.

Jako metody sběru dat jsem zvolila pozorování a rozhovor. V případě pozorování se bude jednat o systematické nezúčastněné pozorování. To znamená, že předem byly stanoveny oblasti, kterých si budu všimát, a do průběhu pozorování pozorovatel nebude zasahovat.

4.1 Rozhovor

Pro praktickou část diplomové práce byl zvolen standardizovaný rozhovor. Předem byly stanoveny otázky, většinou formulovány jako otevřené, na které pak respondenti odpovídali. Pro rozhovor bylo sestaveno dvanáct základních otázek, které bylo možné podle dané situace obměňovat a blíže specifikovat. Bylo nutné dodržovat přesné pořadí otázek. Průběh celého rozhovoru není zdokumentován. Rozhovor trval přibližně patnáct minut. Veškeré získané informace a názory respondentů byly anonymní.

4.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Canisterapeutické jednotky probíhaly ve třech institucích, a to v mateřské škole v Brně, v nemocnici v Plzni a v centru pro fyzicky i mentálně postižené ve Zbůchu. V každém institutu byl počet zúčastněných různý.

V mateřské škole bylo přítomno dvanáct žáků ve věkovém rozpětí tři až sedm let, z toho dívek bylo přítomno sedm a chlapců pět. Canisterapie zde probíhala skupinovou formou.

V nemocnici bylo přítomno jedenáct klientů ve věkovém rozpětí šedesát pět až osmdesát pět let. Zde byl přítomen pouze jeden muž a deset žen. Canisterapeutická jednotka zde probíhala skupinově.

V centru pro fyzicky i mentálně postižené byli přítomni pouze dva klienti. Dívka a chlapec. Dívce bylo dvacet pět let, chlapci šest let. Canisterapeutická jednotka zde probíhala jako individuální terapie.

5 Kazuistika

5.1 Kazuistika č. 1

5.1.1 Základní údaje

Dětské centrum rodinného typu Chovánek se nachází v Brně. Je zde šedesát dětí ve věku do tří let, dále pak sedmnáct dětí ve věku do osmnácti let. Všechny děti, které navštěvují školku v Chovánku, jsou děti z ústavní výchovy, nikdy tedy nezažili rodinnou výchovu. Děti bydlí v takzvaných bytech. Některé děti dochází do běžné školky v rámci dalšího začleňování, některé děti navštěvují speciální školku v Chovánku. Třídy v mateřské škole tvoří maximálně patnáct dětí. Pedagogický dozor tvoří vždy dvě učitelky.

Návštěvu dětského centra Chovánek jsem měla možnost navštívit s canisasistentkou č. 1, která vlastní fenu plemene zlatý retriever. Tato fena je s průkazem původu. Paní canisasistentka se věnuje canisterapii již třetím rokem. Canisterapeutické zkoušky skládala pod organizací PIAFA ve Vyškově a na základě úspěšně absolvovaných zkoušek byla zařazena do Jihomoravské canisterapeutické asociace. Tyto zkoušky je povinnost opakovat jednou za čtyři roky. Na základě zařazení do Jihomoravské canisterapeutické asociace si canisterapeutku č. 1 vybrali zaměstnanci Chovánku a kontaktovali ji. Vzhledem k tomu, že paní canisasistentka absolvovala již sedmou návštěvu v tomto zařízení, bylo vidět, že děti jsou na psa již zvyklé. Fotodokumentace (Příloha č. 1).

5.1.2 Pozorování

Datum: 10. 3. 2014

Věková skupina: 3 – 7 let

Počet dětí: 12

Délka CT: 60 min

Pomůcky: granule, psí piškoty, kapsičky, různé typy pamlsků (sušené maso, vitaminové tyčinky apod.), míčky, lana, kroužky

Interval CT: 1x měsíčně

Děti byly již seznámeny s účastí CT týmu. Byly natěšené a netrpělivé. Po příchodu CT týmu všechny děti vítaly psa a vyžadovaly pamlsků. Za pomoci pedagogického dozoru si děti sedly do kruhu a nechaly psa, aby si prostředí očichal a seznámil se s ním.

Členem této třídy je i dívka na vozíku. Dívka trpí LMD a oční vadou. Pochází z dvojčat. Na tuto dívku jsem zaměřila své pozorování, neboť jak jsem byla informována od paní canisasistentky, tato dívka měla panický strach ze psa. Po prvních setkáních nebyla schopna se přiblížit více než na pět metrů k psovi. Nebyla schopna se psa dotknout, ani mu hodit pamlsků.

Mezitím paní canisasistentka přinesla různé druhy pamlsků a typů granulí, tedy vše co se týká výživy psa. Děti, které jsou v ústavní výchově, neměly možnost chovat psa, ani s ním nepřišly do bližšího kontaktu, proto každých pět až deset minut po přivítání věnuje paní canisasistentka informacím o psech. Například jak se pečovat o srst, zuby, jak stříhat drápy, kde pes spí, kolik potřebuje krmiva apod. Ke každému tématu má s sebou připravené potřebné pomůcky. Například kartáč, zubní pastu speciálně vyrobenou pro psy, psí kartáček na zuby, stříhačku na drápy apod. Dnešní hodina tedy byla zaměřena na stravu. Vždy se snažila porovnat dětskou stravu a zvířecí. Vysvětlila, co pes nesmí a proč. Děti měly možnost různé pamlsky otevřít, podle čichu poznat, jaká je příchutí, zda se jedná o kuřecí, hovězí či vepřové maso. Porovnat typy granulí podle velikosti, barvy apod. Každý měl možnost se zeptat paní canisterapeutky na otázku ohledně správné výživy psa. Při

této aktivitě dívka velice bedlivě poslouchala, vše si chtěla vyzkoušet, osahat. Dokonce projevila aktivitu formou otázky.

Vzhledem k příjemnému počasí se děti převlékly a přesunuly se na zahradu. Zahrada je oplocená, což zamezuje nebezpečí jednak pro děti, ale také pro psa. Paní canisasistentka přivolala psa. Každý z dětí dostal piškot a běžel jej ukrýt. I dívka na vozíku obdržela pamlsk, ale jen ho zahodila vedle sebe. Poté dostal pes povel „volno“ a začal hledat piškoty. Děti pozorovaly, zda pes našel právě jejich ukrytý pamlsk.

Následující činnost spočívala v tom, že každé dítě mělo možnost vést psa na vodítku po zahradě. Každý připnul psovi obojek, který je na sponu z umělé hmoty, dále pak musel každý zacvaknout karabinu k oku na obojku.

Při chůzi na vodítku po zahradě děti na psa mluvily. Dívka na vozíku nechtěla jít se psem na vodítku, ale svolila, aby vodítko bylo přivázáno k vozíku a pes tedy seděl zhruba minutu vedle vozíku. Během této doby dívka psa nepohladila, nepromluvila, ale soustředěně jej pozorovala.

Jakmile se každé dítě vystřídalo, dostal pes povel „volno.“ Děti mu házely větvičky, míčky. Poté opět každé dítě dostalo pamlsk pro psa a utíkalo. Pes se za dětmi rozběhl. Když je chytil, vykonal povel, jaký mu dítě přikázalo, např. „sedni, lehni, pac“ a opět byl odměněn pamlskem. Dívka s LMD se před psem pomocí vozíku nepohybovala. Jen se zaujetím pozorovala. Na závěr každý psa pohladil, dal pamlsk a rozloučil se. Některé děti psa objímaly. Dívka psa nepohladila, pamlsk mu hodila, ale slovně se rozloučila.

5.1.3 Spolupráce dětí a zvláštnosti projevů

Jak již bylo řečeno, většina dětí se na příchod CT týmu těšila. Některé měly připravené i obrázky pro canisterapeutku č. 1. Bylo evidentní, že děti jsou na psa zvyklé, neboť se jednalo již o sedmou návštěvu CT týmu a tudíž ochotně spolupracovaly a respektovaly pokyny canisterapeutky. Dle mého názoru i děti, které měly ze zvířete stále respekt, se snažily překonat tuto bariéru se psem se sblížit.

Jak jsem si mohla všimnout, všechny děti byly ze začátku znepokojeny mou přítomností. Nejspíš nebyly zvyklé na cizí osobu. Po pár minutách se osmělily, některé mi dokonce pokládaly otázky.

Dívka na vozíku (5 let) – jak jsem již zmínila, aktivně se zapojovala do činností se psem, ale vždy v takové vzdálenosti, aby se psa nemusela dotknout. Bylo evidentní, že ji pes zaujal. Pokrokem bylo, že si nechala psa přivázat k vozíku. Ještě minulou návštěvu nebyla schopna se ke psu přiblížit na metrovou vzdálenost.

Chlapec č. 1 (4 roky) – Chlapec projevoval až nadměru silnou náklonnost ke psu. Neustále psa hladil, objímal, mluvil na něho. Když psa vedlo jiné dítě na vodítku, šel s ním. Neustále na psa volal. Házel mu pamlsky, přestože byla na programu jiná aktivita.

Chlapec č. 2 (4 roky) – Tento chlapec ze začátku působil neaktivně. Neustále postával v mimo skupinu dětí a psa. Ke psu se choval odměřeně. Do aktivit se psem se zapojil, ale nechtěl si se psem hrát. Velmi rád dával psovi povely. Několikrát psa ani neodměnil a sám piškot snědl.

5.1.4 Postřehy canisasistentky č. 1

Paní terapeutka tento institut navštěvuje prvním rokem. Ona sama je bývalou učitelkou v mateřské školce, proto má k dětem velmi kladný a blízký vztah. Za již sedm setkání byla svědkem několika situací. Ze začátku děti na psa nebyly zvyklé. Stalo se, že nevěděly, jak se psem jednat, přestože byly o chování ke psu informovány. Po sedmi setkáních se fyzický kontakt zjemnil.

Dříve bylo nutno z hlediska CT asistenta být neustále ve střehu. Děti byly schopné hodit po psu klacek či si vybíjet zlost. Jednou se stalo, že psa udeřilo dítě větví (viz. Chlapec č. 2). Opačnými projevy byla až přílišná náklonnost. Děti nedokázaly odhadnout své možnosti ani možnosti psa. Několikrát se na psa pověsily, začaly ho mačkat apod. Postupem času se vše uklidnilo. Díky psu se dětem rozšíří slovní zásoba, mají fyzický kontakt se psem, některé děti se psu svěřují (viz. chůze na vodítku). Trénují si jemnou motoriku, dozví se zajímavosti ohledně psa.

Je zvláštní pozorovat pokroky u dětí, které měly ze psa strach. Například tříletý chlapec se odmítal canisterapie zúčastnit, přestože, dle pedagogického personálu, neměl s žádným zvířetem negativní zkušenost. Postupně se sice zúčastňoval aktivit, ale v takové vzdálenosti, kdy se cítil v bezpečí. Asi tak po pěti nebo šesti setkání byl schopen hodit psovi pamlsky, ale opět zhruba z dvoumetrové vzdálenosti. Nyní jde sám se psem na vodítku, pohladí ho. Úzkost ze psa se téměř úplně vytratila.

Dle majitelky psa je lepší, když se pracuje se psem venku. Je to pro psa vhodnější prostředí než ve třídě, kde je spousta nových pachů, hraček, rámusu apod. Vzhledem k ochotě paní CT asistentky a jejímu rodinnému zázemí, domluvila se školkou i návštěvu ve svém domě. Zde děti mohly vidět, kde pes spí, kde má misku na potravu, kam chodí běžně na procházky apod.

5.1.5 Rozhovor s canisasistentkou č. 1

Jak dlouho se canisterapií zabýváte?

Asi tři roky. Chelsea máme čtyři roky, a zkoušky jsme absolvovali, když jí byl rok a pár měsíců.

Jak jste svého psa cvičila pro canisterapii?

Vůbec nijak. Chtěla jsem rodinného psa, protože mám dvě děti. Vybrali jsme si zlatého retrievera s průkazem původu. Chelsea je abnormálně klidný pes, spíše se jí vše vyleká. Zaštěkat jsme ji slyšely jen jednou. Když jsem se dozvěděla o sdružení PIAFA, rozhodla jsem se, že ji přihlásím. Na zkoušky jsme šli opravdu jen ze zvědavosti a bez naprosté přípravy. Naše fenka získala nejvyšší možný počet bodů.

Jak starý je váš pes a jaké jsou to plemeno?

Chelsea jsou čtyři roky a je to plemeno zlatý retriever.

Využíváte canisterapii jen zde v Chovátku, nebo ještě někde jinde?

Canisterapii využívám hlavně ve školkách, neboť mám k dětem velmi blízko. Kromě centra Chovánek, navštěvuji ještě jednu soukromou školku a jednu státní v Brně.

Využíváte svého psa ještě na něco jiného než na canisterapii? Mám na mysli nějaký speciální výcvik, dogdancing, fly ball apod.

Ne. Chtěla jsem rodinného psa. Naše fenka absolvovala kurz základní poslušnosti. Kromě canisterapie ji máme jako domácího mazlíčka.

Máte zkušenosti s nějakou organizací, která vychovává asistenční psy?

Vůbec. Dalo by se říci, že jsem v této oblasti nováčkem.

Jakou metodu při canisterapii používáte, resp. na co je váš pes zvyklý?

Vzhledem k tomu, že používám pouze skupinovou terapii s jedním psem, dost těžko mohu ve školkách vyzkoušet například „sýrování“, polohování apod. Děti je moc a pes je jen jeden. Retrieři milují aportování, proto když jí děti hází různé předměty, jako jsou míčky, klacky apod. je ve svém živlu. Navíc jsou také velmi mlsní a žraví. Snažím se kupovat speciální piškoty, ale čas od času dostane i běžné, pro děti. Je velký rozdíl mezi dětmi z dětského domova a soukromé školy. Přijde mi, že z dětského domova si váží této terapie. Je to pro ně něco nového, oproti dětem z běžných rodin, kteří například svého psa mají doma. V této oblasti jsem sice nováčkem, ale získávám informace na internetu i v odborné literatuře.

Jak dlouho jedna terapie trvá?

Většinou čtyřicet pět až šedesát minut.

Jak se psem jednáte těsně po terapii?

Kolikrát si všimnu, že téměř u konce terapie, už Chelsea směřuje ke dveřím, čímž mi jasně dává najevo „už toho mám dost a jsem unavená.“ Nechci jí nijak přetěžovat, takže po terapii přijedeme domů a řekla bych, že zhruba hodinu až dvě prospí. Pak se jdeme projít na nedalekou louku, která je za domem.

Absolvovala vaše fena zkoušku z canisterapie? Kdo jí organizuje a je zkouška zpoplatněna?

Ano. V okolí Brna máme spousty organizací, které se zabývají canisterapií, ale já si vybrala společnost PIAFA ve Vyškově. Tam canisterapeutické zkoušky musíme absolvovat jen jednou za čtyři roky. Bohužel už si částku za zkoušky přesně nepamatuji.

Má canisterapeutický pes nějaké speciální požadavky?

Neřekla bych. Naše fenka má až nadstandartní režim už tím, že jsem většinu dne s ní doma. Nemusí tu být tedy sama. Navíc má k dispozici zahradu. Krmíme jí samozřejmě kvalitním krmivem a dopřáváme dostatek pohybu venku.

Kde by měl být, dle vašeho názoru, canistrapeutický pes chován?

Nikdy by mě nenapadlo mít psa, ať už canisterapeutického nebo „běžného“ na řetězu u boudy. Chelsea je člen rodiny, proto žije s námi v domě. Pravidla jsou sice vytyčená, že například nespí s námi v ložnici, ale ve svém pelechu u dveří ložnice a nesmí nahoru do patra. Většinu dne se stejně rodina setkává v kuchyni a obývacím pokoji, kam má přístup, takže většinu času je s námi.

5.1.6 Hodnocení

Jsem přesvědčena, že příchodem CT týmu do třídy v mateřské školy se prostředí velmi obohatí novými poznatky, zkušenostmi i aktivitami. Motivuje to téměř všechny děti k nějaké aktivitě. Canisterapeutický pes je v rámci canisterapie ve školce vlastně jak učební pomůckou, tak motivačním podnětem. Pravdou také je, že v ústavní výchově nejsou tyto děti zvyklé být v kontaktu se psem. Nemají možnost vlastnit psa doma, natož s ním sdílet volný čas. Výhodou je, že se CT zúčastnilo pouze dvanáct dětí, navíc ještě s tříčlenným pedagogickým dozorem. Ze začátku byly děti aktivní, dbaly pokynů CT asistenta, ale zhruba asi po dvaceti minutách se začaly projevovat první známky únavy. Soustředěnost dětí klesala úměrně s postupujícím časem.

Některé aktivity byly příliš dlouhé – například chůze na vodítku. Nebyla vymyšlena náhradní činnost pro děti, které se psem na vodítku nešly. Proto některé už ztratily o tuto činnost zájem a vymyslely si jinou aktivitu. Dle mého názoru byla spousta aktivit podobného rázu. Některé činnosti ztrácely na motivaci. V tomto případě bylo na místě danou aktivitu změnit v jinou činnost. Nemohu říci, že by se někdo vyloženě stranil kolektivu, ale bylo možno si všimnout, že po čase některým dětem opadl elán a chuť za psem běhat. Navíc nesouhlasím s tím, aby byl pes krmen od dvanácti dětí, vzhledem

k tomu, že každý žák obdržel v průměru tři piškoty, přestože tyto pamlsky jsou určeny pro psy.

Nejsem si jista, jak se postavit k otázce přítomnosti pedagogického dozoru. Sice občas děti usměrnil, ale ve zbylém čase se učitelky aktivně nezapojovaly do žádné aktivity. Jen dohlížely na bezpečnost žáků a sdělovaly si dojmy. Vzhledem k tomu, že tyto učitelky byly informovány, že canisterapeutka č. 1 je pedagog s příslušným vzděláním a má několikaletou praxi v mateřské škole, nevidím důvod jejich přítomnosti. Naopak, jsem zastáncem názoru, že canisterapii by si měl řídit canisterapeut sám, pokud má v tomto směru zkušenosti. Případné napomínání na kázeň žáků od pedagogického dozoru zde působilo spíše rušivě. Bohužel jsem neměla možnost shlédnout canisterapii v tomto institutu bez přítomnosti pedagogického dozoru.

Co se týče velikosti skupiny, opět nemohu souhlasit s počtem žáků. Věřím, že lze aplikovat skupinovou canisterapii například o počtu dvanácti členů, ovšem ne v mateřské škole. S touto poznámkou canisterapeutka č. 1 nesouhlasila.

Dle mého názoru by byla vhodnější skupina o pěti, nejvýše sedmi členech, vzhledem k lepší motivaci žáků i menším časovým prodlevám mezi jednotlivými činnostmi a také lepší kooperací ve skupině.

5.2 Kazuistika č. 2

5.2.1 Základní údaje

Centrum pobytových a terénních sociálních služeb ve Zbůchu je státní organizací. Poskytují komplexní služby osobám se sníženou pohybovou schopností a lidem, které mají zdravotní postižení v takovém rozsahu, že vyžadují pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.

„Toto centrum nabízí jednak celoroční ubytování, stravu či pomoc při zvládnání běžných úkonů při hygieně, vzdělávání, i kontakt se společenským prostředím. Zajišťují jak rehabilitaci, tak terapii. Toto centrum je zaměřeno uživatelům s kombinovaným, tělesným a zdravotním postižením ve věku od 1 roku do 64 let, kteří jsou v nepříznivých sociálních situacích a potřebují zajistit péči a podporu, která jim nemůže být zajištěna členy jejich rodiny či jinými službami“ [online]. [akt. datum 2013] [cit. dne 19. 3. 2014] dostupné z: www.centrumzbuch.cz.

Centrum ve Zbůchu také nabízí základní i střední vzdělávání v rámci ústavu. Dokonce i pracovní poměr. Důležité je, aby handicapované osoby nebyly vyloučeny ze společnosti.

Návštěva canisterapeutické jednotky v CPTS Zbůch mi byla povolena na základě písemného povolení od ředitele. Podmínkou bylo, že během mé návštěvy nesmím mluvit s klienty. Fotodokumentace canisterapeutické jednotky (Příloha č. 2).

Paní canisasistentka č. 2, je zároveň fyzioterapeutkou v CPTS. Canisterapii se věnuje již od roku 2001. Vlastní dva psy, resp. fenu plemene flat coated retriever s průkazem původu a psa, který je křížencem labradorského retrievra a dlouhosrstého jezevčíka. Oba psi jsou na prostředí CPTS zvyklí, neboť paní canisasistentku doprovázeli již jako štěňata. Majitelka psů absoluuje se psy každoroční canisterapeutické zkoušky pořádané organizací Pomocné tlapky, o. p. s. Kromě canisterapie v CPTS ve Zbůchu, navštěvuje se svými psy ještě domov pro seniory.

5.2.2 Pozorování

Datum: 1. 3. 2014

Věková skupina: 6 – 25 let

Počet dětí: 2

Délka CT: 120 min

Pomůcky: kartičky, obojek, vodítko, pamlsky, míčky, kartáče, kolíky na prádlo

Interval: 1x týdně

Ve Zbůchu je canisterapie provozována pravidelně každou středu od devíti hodin. Měla jsem možnost zhlédnout individuální canisterapii dvou klientů. Jednalo se o sedmiletého chlapce, trpící spastickou formou DMO s převahou na dolní končetiny a o třiadvacetiletou ženu, jejíž diagnóza je DMO se spastickou kvadruparézou, taktéž s převahou na dolní končetiny.

Fyzioterapeutka se s chlapcem pozdravila, pokládala otázky týkající se školy, práce. Psi byli evidentně na tyto pacienty zvyklí a nadšeně je vítali. Po úvodním rozhovoru fyzioterapeutka zvolila metodu polohování, jejímž cílem je uvolnění spastických končetin.

Flat coated retriever, který je podstatně vyšší, ležel pod dolními končetinami pacienta v oblasti kolen. Svým tělem zahřívá dolní končetiny, na kterých uvolňují spasmy. Dolní končetiny jsou v některých případech přikryté dekou, což napomáhá většímu uvolnění, díky tepelnému komfortu klienta.

Druhý pes, menšího vzrůstu, byl situován z boku klienta. Ležel na jedné horní končetině. Asi po deseti minutách se přesunul, na povel fyzioterapeutky, na druhou horní končetinu. Klient měl podpěru pod hlavou. Vše záleží na psech, neboť i literatura udává, že maximální doba polohování je nejvýše třicet minut. Fyzioterapeutka čekala pouze na signál od psa, který polohování provádí. Jakmile začalo být zvíře neklidné, polohování se ukončí.

Tato část canisterapie trvala dvacet minut. Během této metody canisterapie byl klient velice šťastný, usmíval se a byl v klidu. Fyzioterapeutka s pacientem během

polohování nekomunikovala, protože při jakékoliv snaze klienta odpovídat, dojde k narušení uvolnění a tím pádem i opětovnému stažení spastických svalů.

Pomocí fyzioterapeutky se klient posadil, což znamená, dle zkušeností fyzioterapeutky, že již byl spasmus uvolněn. Dále přišly na řadu hry a manipulace s různými předměty k procvičení jemné a hrubé motoriky. Úkolem sedmiletého klienta bylo plazit se pod psem. Chlapce tato aktivita nesmírně bavila. S úsměvem a podporováním psa tuto činnost provedl dvakrát.

Následný úkol byl zaměřen na jemnou motoriku. Dítě mělo nasadit psovi obojek. Po výkonu byl klient pobídnut kartáčovat psa. Nejprve hrubším kartáčem, pak kartáčem z jemnějších vláken. Na závěr canisterapie úkolem dítěte bylo poskládat písmena na kartičkách tak, aby složil jména obou psů a zároveň určoval barvy jednotlivých písmen. Dítě se tohoto úkolu zhostilo už s podstatně menším nadšením. Fyzioterapeutka ho neustále motivovala do té doby, než dosáhla svého cíle. Na závěr klient zvířata odměnil pamlsky, které si schoval na svém těle - na břicho, do rukávu, do ruky. Velice ho bavilo, že psi pamlsky hledají.

Druhý klient, žena, se dostavil vzápětí. Průběh canisterapie se ze začátku opakoval. Opět přivítání se psy i s paní fyzioterapeutkou. Opět metoda polohování. Tato metoda probíhala stejně jako v předchozím případě a vzhledem k převaze spastické kvadruparézy na dolních končetinách, byla zvolena i stejná poloha na zádech. Asi zhruba po patnácti minutách polohování fyzioterapeutka ukončila, aby mohla na konkrétním postižení klientky předvést metodu „sýrování.“

Tato metoda zajišťuje lepší peristaltiku střev a následné vyprazdňování, s čímž mají problém především klienti na invalidních vozících a klienti se zhoršenou lokomocí. „Sýrování“ spočívá v tom, že klient leží na zádech a na odhalené břicho je mu rozetřen tavený sýr, který psi následně slízávají. Tato metoda se dá modifikovat i v oblasti ruky, kdy je sýr vetřen do spastické dlaně klienta. Díky teplému a vlhkému jazyku psa, který slouží jako masážní pomůcka, a intenzitě, kterou pes vyvine při olizování pochutiny, dochází k uvolnění svalového tonu v oblasti ruky a zápěstí, což napomáhalo k lepším výsledkům při nácviu jemné a hrubé motoriky. Tato činnost trvala zhruba tři minuty a podíleli se na ní oba dva psi.

Na základě této metody došlo k uvolnění spastických končetin, tudíž se fyzioterapeutka mohla zaměřit na trénink hrubé a jemné motoriky. Úkolem dívky bylo vložit pamlsky pro psy do speciálního míčku s otvory a poté míček hodit. Pes kutálel míčkem do té doby, než pamlsky z míčku vypadaly. Tuto aktivitu dívka opakovala dvakrát.

Během celé CT jednotky klientka psy neustále hladila. Dále pak fyzioterapeutka zkoušela hbitost pacientky a dávala pokyny („sedni“, „lehni“, „hají“, „pac“ a „hop“) a klientka se psy soutěžila, kdo daný pokyn provede nejrychleji. Povel „hají“ znamenal pro psa leh na bok, pro klientku leh na bok nebo záda, povel „pac“ pro zvednutí horní končetiny klientky a povel „hop“ navrácení do základní polohy kleku nebo stoje. Dále pak opět fyzioterapeutka schovala za krk, na břicho a na uchu klientky pamlsky, které psi hledali.

Na závěr fyzioterapeutka zaúkolovala dívku tím, aby si obula boty. Dívka tuto činnost za běžné situace zvládá s obtížemi, ale nyní, díky motivaci psů se snažila úkol provést. Jakmile činnost vykonala, mohla psy odměnit.

5.2.3 Spolupráce klientů a zvláštnosti projevů

Bylo evidentní, že konkrétně tito klienti se psy nespolupracovali poprvé. Jednak psi klienty nadšeně vítali a jednak i na klientech bylo patrné, že se na následující spolupráci velice těší. Nemohu konstatovat případný strach nebo obavu z psa. Oba dva klienti ochotně spolupracovali a respektovali jak fyzioterapeutku, tak psy. Vzhledem k fyzickým indispozicím klientů byla vidět velká motivace k terapii. S tím také souvisí konkrétní pokroky, které jsou patrné.

Chlapec (7 let) – Aktivně se zapojoval do všech činností, které se týkaly bezprostředního kontaktu se psem. Ovšem jakmile došlo na skládání písmen, určování barev, přestal být aktivní, v podstatě by se dalo říci, že úkol sice splnil, ovšem bez známek nadšení. Spíše z povinnosti, přestože hlavním motivačním stimulem byl právě pes, který konkrétně u tohoto úkonu byl jen pasivním účastníkem.

Dívka (23 let) – Dívka měla velmi omezenou komunikační úroveň, přesto se velice snažila se psy verbálně komunikovat. Spolupracovala velice ochotně. Celou terapii se tvářila velice šťastně. Za dobu trvání jedné canisterapeutické jednotky byly patrné výsledky, jak uvolnění spasmu na horní končetině, tak zlepšení komunikačních dovedností.

5.2.4 Postřehy canisasistentky č. 2

Hlavní fyzioterapeutka se věnuje canisterapii od roku 2009. Je dlouhodobě zaměstnaná v CPTS. Svého prvního psa obdržela od organizace Pomocné tlapy, o. p. s., který již byl vycvičen jako canisterapeutický pes. Preferuje plemeno flat coated retriever. Toto plemeno je velice trpělivé, není konfliktní a v neposlední řadě nepáchne, přestože se jedná o dlouhosrstou rasu. Jediným problémem, dle paní canisasistentky, může být barva psa. Tím, že je pes černý a patří mezi střední až velká plemena, probouzel u některých pacientů strach.

Majitelka psů se canisterapii věnuje velice intenzivně nejen v Centru ve Zbůchu, ale i v domově pro seniory. Spolupracovala i s organizací Pomocné tlapy, o. p. s. V CPTS provozuje díky canisterapii i logopedii, která spočívá v nahřívání tváří klienta pomocí polohování a pokud klient není proti, tak i pomocí olizování od psa v orofaciální oblasti (oblasti obličeje) díky čemuž jsou uvolňovány mimické svaly a tím pádem i lepší výslovnost klienta.

Vždy se pečlivě připravuje na každou hodinu canisterapie, studuje diagnózy a vypracovává individuální plán pro klienta. Její názor je, že je lepší, když je více psů přítomno při canisterapii. Jednak někdo může mít z velkých psů respekt, někomu na druhou stranu vyhovuje pes většího vzrůstu.

Na svých klientech pozoruje díky canisterapii zlepšení psychického stavu. Tvrdí, že je nutné si uvědomit, že canisterapie neléčí handicap, ale psychický ráz. Výsledky má i u jemné motoriky díky hlazení, krmení psů. Canisterapie ve Zbůchu trvá zhruba dvě hodiny. Vše záleží na počtu klientů, zda se jedná o individuální nebo skupinovou canisterapii. Svě psy chová v bytě. Pes je vykastrovaný, fena sterilizovaná.

5.2.5 Rozhovor s canisasistentkou č. 2

Jak dlouho se canisterapií zabýváte?

Od roku 2001, kdy jsem dostala svého prvního psa.

Jak jste vaše psy cvičila pro canisterapii?

Nijak speciálně. Oba dva absolvovali základní výcvik poslušnosti. Vlastním je od štěněte, takže se mnou do CPTS chodili už od malička. Jednak aby si zvykli na postižené osoby a jednak aby jim doma nebylo smutno.

Jak staří jsou vaši psi a jaké jsou to rasy?

Gill, což je plemeno flat coated retriever, budou v březnu tři roky. Charlie je kříženec jezevčíka a labradora, ale naštěstí povahu zdědil po labradorovi, takže není žádný paličák. Tomu bude v září třináct let.

Využíváte canisterapii jen zde v CPTS, nebo ještě někde jinde?

Asi tak už půl roku docházím s oběma psy do domova důchodců s názvem Dům poklidného stáří ve Vejprnicích.

Využíváte své psy ještě na něco jiného než pro canisterapii? Například pro nějaký speciální výcvik, dogdancing, fly ball apod.

Ne, bohužel. Mám je jen jako canisterapeuty a samozřejmě jako domácí mazlíčky. Nemyslím si, že je nutné, aby byli stále zaměstnáni, učili se něco nového. Navíc si to nemohu i z časových důvodů dovolit věnovat se ještě nějakému jinému psímu sportu.

Máte zkušenosti s nějakou organizací, která vychovává asistenční psy?

Ano, spolupracovali jsme s organizací Pomocné tlapy a AniTera Praha.

Jakou metodu při canisterapii používáte, resp. na co jsou vaši psi zvyklí?

Záleží samozřejmě na klientovi. Jaký druh postižení má. Ale naši psi jsou zvyklí na polohování nejen dolních končetin, ale i končetin horních nebo hlavy. Hrajeme s dětmi a psy různé hry. Nejdůležitější je psychická pohoda u pacientů ale i u psů. Vždy jsou zde

maximálně tři pacienti. Pokud se jedná o polohování, tak tam víc jak dva nezvládnou. Canisterapie pomáhá zlepšit hrubou a jemnou motoriku, pes ty nemocné děti motivuje. Úplně na nich vidím, jak si říkají: „Když to dokáže pes, tak já přece taky.“ Díky psům opakujeme barvy, skládáme písmenka, nasazujeme obojek, češeme psa, nebo určujeme, kde má pejsek tlapky, uši, oči...Nutím děti, například se spastickými končetinami, aby připnuli psovi vodítko s celkem malou karabinkou, aby rozsvítili blikající obojek, aby pejska podlézali a zároveň mu sáhli na hřbet. Tím například posilují břišní svaly. Zkrátka se snažím zapojit různé části těla. Výborné jsou i soutěže. Například kdo si dřív sedne, lehne (buď děti, nebo psi). Tím se děti také učí a opakují, navíc jsem přesvědčená, že je to baví mnohem víc než ve speciální třídě. Dokonce nám tu už vzniklo pár hádek, kdo si jde dnes hrát s pejsky.

Jak dlouho jedna terapie trvá?

Přibližně tak půl hodiny. Ale opět záleží na pacientovi. Je pravda, že my zde provádíme canisterapii jen jednou za týden a to vždy ve středu. Psi i děti jsou na tento rozvrh navyklí. Canisterapie trvá vlastně celý den, samozřejmě s přestávkami, ale řekla bych tak hodinu a půl dopoledne a hodinu a půl odpoledne.

Jak se psy jednáte těsně po terapii?

Potřebují klid, zejména Charlie, který už je opravdu starší pes. Samozřejmě po odpočinku následuje procházka. Potřebují získávat nové vjemy, pachy, prostě nějak je odreagovat.

Absolvovali vaši psi zkoušku z canisterapie? Kdo jí organizuje a je zkouška zpoplatněna?

Samozřejmě, že oba dva absolvovali zkoušku. Vlastně tyto zkoušky se každý rok musí opakovat. My chodíme vždy na jaře, ale organizace Pomocné tlapky je zajišťuje i na podzim, tedy dvakrát do roka. Je pravda, že canisterapeutické zkoušky pořádá mnoho organizací, ale tím, že jsem s Tlapkami spolupracovala, nechávám své psy přezkušovat právě u této organizace. Nejsem si úplně jistá cenami, ale když jde pejsek poprvé na zkoušku, stojí to kolem tisícikoruny, následné přezkoušení je za pět set korun.

Má canisterapeutický pes nějaký speciální požadavek, režim?

Nevím jak ostatní psi, ale ti naši vůbec. Jen dbám na to, aby byli v častém kontaktu s lidmi, což je hodně důležité, a pak volný pohyb venku. Naši psi chodí rádi do lesa. Zhruba třikrát až čtyřikrát do týdne jim tuto zábavu dopřejeme. No a samozřejmě fena retrievera miluje vodu, proto ji tuto radost dopřáváme.

Kde by měl být canistrapeutický pes chován?

Rozhodně v bytě s lidmi. Jsem zastáncem názoru, že je jedno, jak je velký pes a jak je velký byt. Pokud má pes dostatek volného pohybu, můžete chovat dogu i v garsonce za předpokladu, že jí poskytnete dostatek pohybu, kvalitní stravu i veterinární péči. Nesouhlasím s držetím psů ve venkovních kotcích.

5.2.6 Hodnocení

Společnost psů, která je jednou týdně, celé CPTS oživí. Jednak tím, že někteří klienti jdou se psy přímo pracovat, jednak tím, že po canisterapii mají psi možnost volného pohybu po CPTS. Vzhledem k některým postižením je přítomnost psa, byť jen chvilková, velkým vytržením z celkového stereotypu.

Paní canisasistenka má navíc zkušenosti nejen s fyzioterapií, což je pro klienty velkým přínosem, ale také s canisterapií a jejími metodami. V tomto případě má canisterapie velký smysl jednak jako terapie, rehabilitace ale hlavně zlepšení psychiky pacientů. Veškerý personál má ke zvířatům velmi vřelý vztah, proto oceňuji ochotu přítomnosti psů již ve štěněčím věku.

5.3 Kazuistika č. 3

5.3.1 Základní údaje

Třetí pozorování bylo uskutečněno ve fakultní nemocnici na Borech v pavilonu interní kliniky. FN Bory je první institut v Plzni, kde provozují canisterapii. Tato canisterapie byla skupinovou záležitostí. Jednalo se o seniory na sociálním lůžkovém oddělení. Canisterapii zde provozuje slečna, která má vystudovanou ergoterapii na fakultě zdravotnických studií. Fotodokumentace (Příloha č. 3).

Díky rodinnému příslušníkovi jsem získala kontakt na canisasistentku č. 3, která canisterapii provozuje ve FN Bory. Vlastní dvě feny plemene border colie. S jedním se připravuje na canisterapeutické zkoušky, s druhým canisterapii uplatňuje v praxi. Díky vzdělání ergoterapeuta může provozovat canisterapii přímo ve svém zaměstnání. Každý klient, který se chce účastnit canisterapie je povinen podepsat souhlas s účastí na canisterapii.

5.3.2 Pozorování

Setkání: 5. CT jednotka Datum: 7. 4. 2014

Věková skupina: 65 let až 85 let

Počet klientů: 11

Délka CT: 60 minut

Pomůcky: míček, pamlsky, frisbee (létaující talíř)

Interval: 1x za 14 dní

Skupinová canisterapie ve FN Bory probíhá jednou za čtrnáct dní v pondělí od devíti hodin. Zájemci o terapii se vždy dozví na základě letáku (Příloha č. 6), zda a kdy se bude canisterapie trvat. Při canisterapeutické jednotce bylo přítomno jedenáct klientů a dvě studentky z oboru ergoterapie.

Všichni zúčastnění seděli v kruhu. Byl zde přítomen jeden muž, zbytek tvořily ženy. Jedna klientka používá trvale invalidní vozík, ostatní chodítka, berle, které byly opřeny v rohu místnosti, aby psa nerozptylovaly.

Úvod canisterapie probíhal tak, že se ergoterapeutka s klienty pozdravila. Zeptala se, jaký je datum, měsíc.

Do kolektivu zájemců o canisterapii přibyla nová klientka, kterou ergoterapeutka představila a zeptala se, zda klientka někdy vlastnila psa. Klientka začala vyprávět o svém psu – jakého byl vzhledu, povahy apod.

Jakmile pacientka skončila s vyprávěním, ergoterapeutka chtěla po klientech zopakovat údaje o canisterapeutickém psu. Jaké je to plemeno, jak se jmenuje, kolik mu je let, jestli má štěňata apod. Klienti si vše dobře pamatovali z minulých setkání, a většina odpovídala téměř bez zaváhání. CT asistentka začala klientům vyprávět o štěněti, se kterým se také připravují na canisterapeutické zkoušky. Pacienti pokládali CT asistentce otázky typu: „Jak se štěně má, zda je v pořádku, jak se o něho stará“ apod.

Po úvodním seznámení byla zahájena první hra, takzvané kolečko. Většina klientů, která canisterapii pravidelně navštěvuje, byla zvyklá a věděla, co má dělat. Ergoterapeutka pro nově příchozí vše vysvětlila. Každý se zúčastněných přivolá psa k sobě, dá mu povel a poté ho odmění. Canisasistentka se ptala klientů, jaké povely pes umí a názorně vše předvedla. Jednalo se o povely: „pac, sedni, lehni, couvej“. Důležité bylo, aby vždy mluvil jen jeden člověk na psa, což se ne vždy úplně dařilo, proto CT asistentka musela některé klienty napomenout, že mluví vždy jen jedna osoba. Většina klientů se spokojila s povelom „pac“. Všichni si psa hladili a dávali mu pamlsky z ruky.

Když se všichni pacienti vystřídali a dali psovi povel, následovala hra „míček“. CT asistentka všem ukázala míček, který byl dutý a vyrobený z tvrdé gumy a zároveň vysvětlila, že preferuje hračky pro psy z tvrdé gumy díky tomu, že jednak pes nemůže hračku rozkousat a jednak tento materiál neničí psí dásně a zuby. Klienti se podívovali nad váhou míčku. Pravidla hry opět canisasistentka vysvětlila. Každý hodí míček psovi, který jej chytí a po vyřčeném povelu: „Dej do ruky“ klientovi míč vrátí.

Ze začátku někteří pacienti nevěděli, kam přesně mají míč hodit. Někdo ho hodil na zem, někdo ho chtěl hodit jinému klientovi. CT asistentka vše vysvětlila znovu i názorně předvedla. Na výběr byl buď míček, nebo frisbee.

Další hra spočívala v hledání míčku z předchozí činnosti. Terapeutka schovala míček do pantofle jedné klientky. Pes mezitím čekal za dveřmi. Povel „hledej“ signalizoval psovi, co má dělat. Během hledání se klienti snažili verbálně psovi pomoci. V botě našel pes míč okamžitě. V následujícím případě, kdy byla hračka schovaná u jedné z pacientek, tedy v kapse županu, už bylo evidentně pro psa složitější povel vykonat. Jakmile pes míč objevil, všichni zatleskali. Zvíře bylo cvičeno, že když člověk zatleská, je to pro psa pokyn, že úkol provedl správně.

Poslední hra, která byla uskutečněna během canisterapeutické jednotky, se týkala stahování rukavic z prstů. Klienti dostali jeden pár rukavic, který si měli nasadit. Pes po pokynu „sundej“ opatrně stáhl rukavice z prstů. Vše záleželo na ochotě klientů se tohoto úkolu účastnit. Při této činnosti se znenadání zvedla jedna z pacientek, že je unavená a chce jít na pokoj. Asistentka ji mile vysvětlí, že tuto situaci měla řešit během jednotlivých činností. Nyní byla narušena vazba mezi psem a klienty. Postupně, během této poslední činnosti opustili místnost čtyři lidi. Ostatní si ochotně navlékali rukavice a volali na psa: „Sundej, sundej.“ Hru „rukavice“ nakonec vyzkoušelo jen sedm lidí.

Po této aktivitě byl prostor pro dotazy. Zejména studentky zajímal výcvik psa, povaha plemene. Na ostatních klientech již byla znát únava. Na závěr se dostavila fotografka a klienty se psem i canisasistentkou vyfotografovala. Na pokoje se pacienti odebrali s odbornou pomocí personálu FN Bory.

5.3.3 Spolupráce klientů a zvláštnosti projevů

Vzhledem k tomu, že účast na canisterapii je dobrovolná, nebyl zde přítomen člověk s negativním vztahem ke psům či jiným zvířatům. Klienti na psa neustále mluvili a měli tendenci jej neustále hladit. Vzhledem k vysokému počtu účastníků se pes nemohl věnovat každému. Většina lidí se snažila být aktivní. Asi dvě klientky apaticky seděly a jen

sledovaly dění. Jedna pacientka se dokonce svěřila, že má ze psů úzkostný stav, přesto se canisterapie pravidelně účastní.

Klientka č. 1 (73 let) – tato klientka trpí Alzheimerovou a Parkinsonovou chorobou. Canisterapie se účastní pravidelně, neboť vlastnila psa. Tato pacientka neví, který je měsíc ani den. Nepamatuje si jméno ergoterapeutky, která canisterapii vede, ale zná jméno psa, ví jak je pes starý a vzpomněla si, jak se jmenuje štěně, které fena před rokem porodila.

Klientka č. 2 (79 let) – Canisterapie se pravidelně účastní, dokonce se aktivně zapojuje do činností se psem. Při canisterapeutické jednotce, které jsem byla přítomna, začala tvrdit, že ze psů má strach a nechtěla se zvířete dotknout. Tuto informaci při canisterapii nikdy nikomu nesdělila.

Klientka č. 3 (76 let) – Canisterapie se pravidelně neúčastní. Celou canisterapeutickou jednotku byla spíše pasivní. Psa se nebála. Dávala mu ochotně pamlsky z ruky. Na psa nepromluvila. Komunikovala neverbálně i v otevřených debatách o psech. Dokonce i při opakování informací o canisterapeutickém psu se do hovoru nezapojila.

5.3.4 Postřehy canisasistenta č. 3

Canisasistentka, která vlastní titul bakalář v oboru ergoterapie, se věnuje canisterapii zhruba tři roky. Pochází z rodiny, kde otec byl profesionálním psovodem, tudíž se psy byla v kontaktu již od útlého dětství. Canisterapii se začala věnovat po pořízení vlastního psa plemene border colie. Tato fena je s průkazem původu. Každoročně absoluuje canisterapeutické zkoušky (Příloha č. 7) u organizace Pomocné tlapy, o. p. s. Canisasistentka č. 3 nyní pracuje na hlavní pracovní poměr ve FN Bory, kde vede nejen skupinovou canisterapii, ale také individuální. Se svou fenou dochází nejen do FN Bory, ale také do denního stacionáře Človíček, který má sídlo v Plzni.

Canisterapie podporuje nejen u seniorů kognitivní funkce a psychomotoriku, což canisasistentka potvrdila díky pozorování. Canisterapeutka tvrdí, že díky reminiscenční terapii, kde podnětem je pes, jsou pak senioři schopni si vybavit své zážitky nejen se psy,

ale i ostatní úryvky ze svého života a následně se o ně podělit s ostatními. Skupinová canisterapie podporuje také socializaci. Všichni účastníci zde mají společný zájem – psa. Během terapie musí být psovi přístupná miska s vodou.

Ze zkušeností canisasistentky následující den všichni zúčastnění hovoří pouze na téma canisterapie. Vzhledem k jedinečnosti canisterapie v nemocnici vyšly články v denících Právo (Příloha č. 4), MF Dnes, Plzeňském deníku i v nemocničních novinách (Příloha č. 5) o tomto canisterapeutickém týmu.

5.3.5 Rozhovor s canisasistentkou č. 3

Jak dlouho se canisterapií zabýváte?

Od té doby co vlastním Sisi, což znamená, že v září to budou tři roky.

Jak jste svého psa cvičila pro canisterapii?

Necvičila jsem svou fenku přímo pro canisterapii. Pes se naučí mnoho povelů, ale musí ho to bavit. Jakmile ke canisterapii budete psa nutit, je to špatně. Vzhledem k tomu, že tato fenka je klidnější povahy, což u této rasy není zcela obvyklé, absolvovali jsme již v roce CT zkoušky a obstála.

Jak starý je váš pes a jaká je to rasa?

Vlastním fenu plemene border colie. Před necelým rokem porodila jedno štěně, které také připravuji na CT zkoušky. Sisi budou v září tři roky a Mie, což je její potomek, bude za měsíc rok.

Využíváte canisterapii jen zde ve FN Bory, nebo ještě někde jinde?

Nejvíce se věnuji canisterapii zde v nemocnici na různých typech oddělení. Dříve jsem chodila i do jiných organizací či objektů, ale bohužel nedostatek volného času mi to již neumožňuje.

Využíváte své psy ještě na něco jiného než na canisterapii? Mám na mysli nějaký speciální výcvik, dogdancing, fly ball apod.

S mojí fenkou Sisi, jsme absolvovaly základní kurz poslušnosti. Žádné jiné psí sporty ani s jedním psem neprovozují.

Máte zkušenosti s nějakou organizací, která vychovává asistenční psy?

Jen s organizací Pomocné tlapy, o. p. s. jejichž přístup mi přijde velice profesionální

Jakou metodu při canisterapii používáte, resp. na co je vaše fena zvyklá?

Vzhledem k mé práci využívám jak skupinovou tak individuální canisterapii. Protože pracuji v nemocnici, využívám i metodu polohování.

Jak dlouho jedna terapie trvá?

Skupinovou terapii se snažím zorganizovat tak, aby to trvalo zhruba jednu hodinu. Individuální podobnou dobu. Takže celkově zhruba dvě hodiny.

Jak se psem jednáte těsně po terapii?

Mám k dispozici vlastní kancelář, která je jen pro mě a pro psa. Těsně po terapii psa vyvenčím v nemocničním parku a odvedu ji do své kanceláře, kde má svůj pelech. Zde ji nechám odpočívat zhruba dvě až tři hodiny. Většinou tuto dobu prospí. Odpoledne chodím po nemocničních pokojích na individuální terapii.

Absolvovala vaše fena zkoušku z canisterapie? Kdo jí organizuje a je tato zkouška zpoplatněna?

Samozřejmě že ji absolvovala. Tato zkouška se musí opakovat každoročně. Pořadatelem jsou Pomocné tlapy, o. p. s. a celková cena je tisíc korun za zkoušku za jednoho psa.

Má canisterapeutický pes nějaký speciální požadavek, režim?

Neřekla bych. Psa tato činnost musí především bavit. Je vidět jednak na psu, jednak na terapeutovi, zda dělá canisterapii s láskou nebo jen jako součást výdělku. Samozřejmě snažím svým psům věnovat dostatek času a pohybu a neustále je učit nové povely a tím je zaměstnat.

Kde by měl být canistrapeutický pes chován?

Naše feny mají k dispozici zahradu, ale většinu času tráví s námi v domě. Jsou na lidi zvyklé od štěněte a myslím si, že tak je to správně. Nevěřím, že by canisterapeutický pes byl dobrým ko-terapeutem, pokud by byl chován pouze ve venkovním výběhu.

5.3.6 Hodnocení

Oceňuji vedení FN Bory, že byla přístupná canisterapii v nemocnici uskutečnit. Díky odbornému vzdělání canisasistentky č. 3 jsem přesvědčená, že skupinová terapie má smysl. Sice se každý dostane na řadu, ovšem je větší časová prodleva než u menší skupiny zúčastněných. Dokonce jedna klientka, když byla v pasivní úloze, začala během terapie usínat.

Dle mého názoru si klienti procvičují svalovou sílu, motoriku, mluvenou řeč i neverbální komunikaci. A v neposlední řadě paměť. Evidentně se na psa všichni zúčastnění těší.

Nemocniční prostředí není příjemné pro nikoho. Mým názorem je, že díky canisterapii najdou opět senioři náměty ke konverzaci, či zážitkům ze života. Vzhledem k opatření, kdy každý pacient je povinen dát písemný souhlas s účastí při canisterapii, má canisasistenka přehled o účastnících a je schopna si činnosti naplánovat. Oceňuji její ochotu a neustále optimistické naladění při jednání s pacienty.

6 Doporučení do praxe

Přestože není obvyklé setkat se v rámci pedagogické praxe se žáky, kteří jsou vážně handicapovaní, ať už jde o DMO nebo například spastické onemocnění končetin, je nutné, dle mého názoru, aby každý budoucí i současný pedagog, znal nejen stávající metody přístupu k učení, ale také aby se zajímal o jiné, například alternativní metody, které by mohly vést k lepším výsledkům ve vzdělávání žáků.

Nepochybuji o tom, že účinek canisterapie může být později dále rozvíjen a na základě dalšího vývoje by mohla vzniknout skutečnost, že se rozšíří účinky canisterapie a tato metoda bude schopná pokrýt větší záběr typů onemocnění či znevýhodnění, se kterými se může pedagog setkat. Canisterapii je také možné využít i jako ukázkovou pomůcku ve školách. Zejména na prvním stupni základních škol.

Jsem zastáncem zapojení alternativních metod do vzdělávání. Canisterapii shledávám účinnou alternativní metodou, a proto bych tuto metodu doporučila zařadit více do podvědomí jak pedagogům, tak i široké veřejnosti.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala canisterapií a jejím využitím v praxi. Diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních částí, a to teoretickou část a praktickou část. Teoretická část se zabývá teoretickými poznatky z oboru zooterapie, vývojem vztahu mezi člověkem a psem, canisterapií a jejími metodami, asistenčními psy.

V praktické části jsou řešeny cíle pozorování canisterapeutických jednotek ve třech jednotlivých institutech, rozhovor s canisasistentem a osobní zhodnocení každé jednotky. Porovnání nemá za cíl srovnat účinnost dané metody, ale spíše podchytit odlišnosti jednotlivých canisterapeutických jednotek.

Na základě pozorování jsem zjistila určité odlišnosti, které byly jednak v plemenech canisterapeutických psů, ve zkušenostech canisasistentů, ve věkových skupinách klientů, v rozdílných mentálních i pohybových schopnostech zkoumaného vzorku klientů.

Každá canisterapeutická jednotka byla tvořena jiným počtem klientů, jiné věkové skupiny, jinou mírou postižení i jinými mentálními schopnostmi. Zde bych chtěla jen shrnout základní postřehy vyplývající z pozorování canisterapeutických metod ve zmíněných institucích.

Prvním zkoumaným jevem je složení skupin a počet klientů a jejich spolupráce s CT týmem. První zkoumaný institut, tedy mateřskou školu, navštěvují děti od tří do sedmi let. Canisterapie se zúčastnilo dvanáct dětí. Ve druhém institutu byly přítomni pouze dva klienti s těžkým postižením ve věku šest a dvacet pět let. Poslední canisterapeutickou jednotku tvořilo jedenáct seniorů ve FN Bory. Zajímavým zjištěním pro mne bylo, že nejlépe spolupracovali klienti v CPTS. Jednak tato canisterapie probíhala individuálně, jednak bylo přítomno více psů a fyzioterapeutka dobře znala zdravotní stav klientů.

Dalším cílem pozorování bylo vyhodnotit, zda dochází mezi klienty k nějakému specifickému jednání během CT jednotky. V tomto směru mne nejvíce překvapily děti v MŠ. Zde byly nejvíce patrné pocity úzkosti ze psa, přestože dle canisasistentky č. 1 se tento stav u dětí, které mají ze psa strach, postupně zlepšuje. Překvapila mne také situace

ve FN Bory, kdy se klientka, která se pravidelně terapie účastní, při mé návštěvě poprvé prohlásila, že má z canisterapeutického psa strach.

Pokud bych měla zhodnotit výškolenost a specializovanost canisterapeutů, mohu konstatovat, že ve všech institutech vedou canisterapii lidé s pedagogickým, fyzioterapeutickým a ergoterapeutickým vzděláním, což výrazně usnadňuje přípravu canisterapeutické jednotky. Zajímavé také bylo, že všichni canisasistenti, jejichž CT jednotku jsem pozorovala, byly ženy.

Dále bych zmínila i zkušenosti s canisterapií, jenž byla dalším zkoumaným faktorem. V CPTS Zbůch se canisasistentka č. 2 věnuje canisterapii intenzivně již od roku 2001, oproti tomu canisasistentka č. 1 a č. 3 pouze tři roky. Dle mého názoru byly nejvíce patrné výsledky canisterapie v CPTS Zbůch, kde jsem byla přítomna u metody polohování. Nejen že se uvolnil spastický tonus, ale zároveň na klientech, přes velmi vážné postižení, byla patrná nefalšovaná radost ze setkání se psy. Nejtěžší práce, resp. horší pozorovací výsledky byly u dětí v MŠ v Brně z důvodu velké skupiny dětí a nepřesnou organizací CT jednotky.

Rozdílným znakem je jak v MŠ, tak ve FN Bory, pouze jedno zvíře pohlavím fena. Oproti CPTS, kde psi byli dva, a to taktéž fena a pes menšího věku. Přestože v teoretické části své diplomové práce zmiňuji, že nejvhodnější plemeno pro canisterapii je zlatý retriever, s touto rasou jsem se setkala pouze v MŠ Brno. Ve FN Bory preferuje CT asistentka border colii a v CPTS Zbůch flat coated retrievera a křížence labradora a dlouhosrstého jezevčíka.

Z hodnocení jednotlivých canisterapeutických jednotek lze vyhodnotit, že rozdíly canisterapeutických metod v jednotlivých institucích vycházejí jednak ze zkušeností canisterapeutického asistenta, jednak také ze složení pracovní skupiny.

V canisterapii záleží zejména na individuálním přístupu terapeuta, což dle mého názoru, není ojedinělým jevem, ale je to patrné u všech canisterapeutických činností a metod. U canisasistentky č. 3 nejvíce oceňuji přístup ke klientům. Jednak tato terapeutka je velice tvůrčí jak v inovaci nápadů při canisterapii, tak i v přístupu k seniorům.

Kromě MŠ v Brně probíhaly všechny CT jednotky v interiéru. V exteriérech byla, dle mého názoru, jednak horší organizace dětí a jednak více rozptylujících podnětů jak pro děti, tak i pro psa.

Nejdelší canisterapeutická jednotka probíhala v CPTS Zbůch, což bylo sto dvacet minut. V ostatních institutech trvala terapie šedesát minut, což vzhledem k věkové skupině zúčastněných byl přijatelný čas. Ani děti, ani senioři nebyli schopni se déle na terapii soustředit.

Mým hlavním cílem práce bylo vyzorovat odlišnosti daných terapeutických technik, a na základě pozorování jsem chtěla definovat hlavní pravidla, která by měla vést k účinné terapii, dále jsem chtěla pozorováním zjistit, zda existuje nějaká účinnější metoda. Ale zjistila jsem, že na základě pozorování, není možné kategorizovat dané odlišnosti přístupu, neboť vše závisí na více faktorech.

Resumé

Diplomová práce je zaměřena na canisterapii a její využití v praxi. Cílem práce je porovnání canisterapeutických jednotek v jednotlivých institucích a zároveň porovnání činnosti jednotlivých canisasistentů.

V úvodní, tedy teoretické části, objasňuje samotný pojem canisterapie, její organizační formy a z praxe využívané metody. Věnuje se také canisterapeutickým zkouškám a asistenčním psům. Následující, tedy praktická část, je tvořena pozorováním ve třech institucích – nemocnici, mateřské škole a v centru pro fyzicky i mentálně postižené. Dále pak rozhovorem se třemi canisasistenty, jež provádí canisterapii v těchto institucích. Na základě pozorování jednotlivých canisterapeutických jednotek byla sestavena závěrečná část, kterou tvoří celkové zhodnocení a porovnání.

Summary

This project focuses on canistherapy and its use in practice. The aim of the study is to compare canistherapy units in different institutions as well as the activity of individual canisassistants.

The first, theoretical part, explains the very concept of animal assisted therapy (=canistherapy), its organizational forms and methods used in practice. The study also reviews canistherapy exams and assistance dogs. The second, practical part, consists of the investigation of three institutions - hospitals, a kindergarten and at the center for physically and mentally disabled. Furthermore, it includes interviews with three canisassistants, who perform canistherapy in these institutions. The final part was based on the observations of each animal assisted therapy units, consisting of an overall assessment and comparison.

Citovaná a studovaná literatura

BUDIANSKY, Stephen. *Pravda o psech*. Praha: Columbus, spol. s. r. o., 2002. ISBN 80-7249-110-5

ČESALOVÁ, Anna. *CANISTERAPIE: Využití canisterapie v běžných předškolních zařízeních*. Plzeň, 2010. Bakalářská práce. ZČU v Plzni. Pedagogická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce Mgr. Vladimíra Lovasová Ph.D.

DAVIS, Caroline. *Můj pes, Průvodce jak se starat o svého psa*. Praha: Svojtka, s. r. o., 2008. ISBN 978-80-7352-874-4

DIATKA, Kryštof. *Tlapkání čili Život asistenčního psa*. Starý Plzenec: DIMAR, 2012.

DOUSEK, Jiří. *Pes v zrcadle předpisů*. Praha: LexisNexis CZ, 2004. ISBN 80-86199-87-8

FRANČEROVÁ, Eva. *Co je vlastně asistenční pes?*. Humpolec: Tiskárna David, 2005. ISBN 80-903705-0-0

GALAJDOVÁ, Lenka, GALAJDOVÁ, Zdenka. *Canisterapie aneb pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál, 2011. ISBN: 978-80-7367-879-1

HEGEWALD-KAWICH, Horst. *Psí desatero*. Praha: Knižní klub, 1996. ISBN 80-7176-395-0

CHALOUPEK, Václav. *Povídání o psech aneb Jak si je zamilovat*. Praha: Naše vojsko, 1993. ISBN 80-206-0186-4

KOCUROVÁ, Marie a kol. *Speciální pedagogika pro pomáhající profese*. Plzeň: Tiskové středisko, 2002. ISBN: 80-7082-844-7

Kol. autorů: Sdružení pro pomoc zdravotně postiženým „PIAFA“. *Povídání o canisterapii*. Vyškov: Moraviatisk, 2000.

Kol. autorů. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6

NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit*. Praha: Albatros, 2006. ISBN:80-00-01809-8

ODENDAAL, Johannes. *Zvířata a naše mentální zdraví*. Praha: Nakladatelství Brázda, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-209-0356-3

STANČÍKOVÁ, Markéta, ŠABATOVÁ, Jitka.: *Canisterapie v teorii a praxi*, Opava: Grafico, 2012. ISBN 978-80-87731-00-0

SVOBODOVÁ Ivona a kol.. *Praktické využití psů v zoorehabilitaci*, Praha: ČZU Powerprint s.r.o., 2011. ISBN 978-80-213-2197-7

WOLOY, Eleanora. *Pes a lidská duše*. Brno: Nakl. Tomáše Janečka, 2005. ISBN: 80-85880-45-3

Internetové zdroje

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. Canisterapie, aneb terapie za pomoci psů [online]. 2002 [cit. 24. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.pomocnetlapky.cz/cz/o-asistencnich-psech/asistencni-psi/asistencni-psi-42.html>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. Canisterapeutické týmy [online]. 2012 [cit. 26. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapeuticke-tymy/>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. Předpoklady psa u canisterapeutických zkoušek [online]. Pomocné tlapy, o. p. s., 10. 8. 2009 [cit. 1. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/cz/predpoklady-psa-u-canisterapeutickyh-zkousek-15.html>

POMOCNÉ TLAPKY, o. p. s. Zkušební řád pro testování canisterapeutických psů [online]. Pomocné tlapy, o. p. s., 20. 8. 2009 [cit. 3. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.canisterapie.cz/cz/canisterapie-zakladni-informace/canisterapeuticke-zkousky/zkusebni-rad-pro-testovani-canisterapeutickyh-psu-32.html>

CZECH EPILEPSY ASSOCIATION, o. s. Co je epilepsie? [online]. 2008-2010 [cit. 6. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.spolecnost-e.cz/epilepsie/co-je-epilepsie/>

STŘEDISKO VÝCVIKU VODICÍCH PSŮ SONS ČR. Výcvik vodících psů [online]. Středisko výcviku vodících psů, [cit. 26. 3. 2014]. Dostupné z: www.vodicipsi.cz/vycvikpsu.cz.htm

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV ABZ. Canisterapie [online]. Slovník cizích slov ABZ, 2005-2014 [cit. 28. 3. 2014]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/canisterapie>

Seznam příloh

Příloha 1: Fotodokumentace prvního institutu

Příloha 2: Fotodokumentace druhého institutu

Příloha 3: Fotodokumentace třetího institutu

Příloha 4: Článek deník Právo (13. 1. 2014) o canisterapii ve FN Plzeň

Příloha 5: Článek o canisterapii Časopis: FN naše nemocnice (1/2014/ročník VIII)

Příloha 6: Pozvánka na canisterapii v FN Plzeň

Příloha 7: Certifikát o absolvování canisterapeutické zkoušky

Příloha č. 1: Fotodokumentace prvního institutu

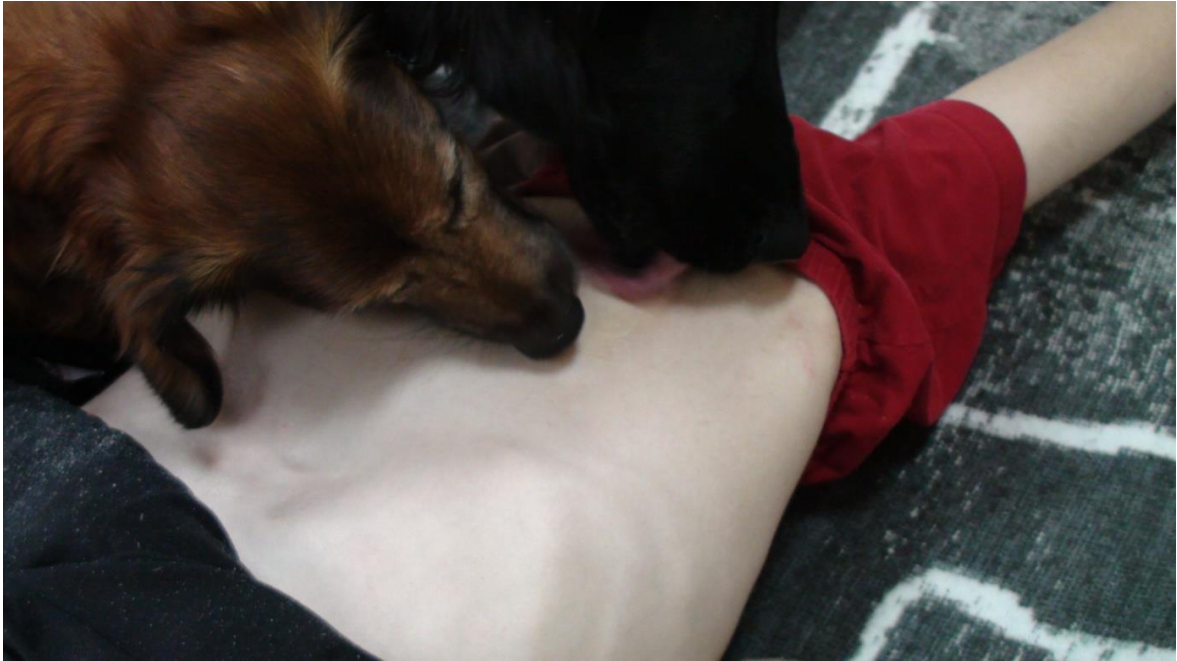
Příloha č. 2: Fotodokumentace druhého institutu

Plazení pod psem

Posilování břišních svalů

Metoda „sýrování“

Skládání kartiček, určování barev

Příloha č. 3: Fotodokumentace třetího institutu

První činnost – zavolat psa a dát povel

Házení frisbee

Závěrečné focení

Pacienti se v Plzni těší na chlupatou Sisi

Ivan Blažek

Sisi jde! Pro pacienty vybraných oddělení fakultní nemocnice v Plzni na Borech je to sváteční chvíle. A když jim k posteli vklouzne chlupatá fenka border kolie, mají možná větší radost, než kdyby do pokoje vkráčela sama stejnojmenná rakouská císařovna.

Canisterapie je už v Česku občas k vidění, v Plzni je ale novinkou. Vítanou. „Od pacientů musíme mít předem souhlas. A ještě se mi nestalo, že by psa někdo odmítl,“ řekla Právu ergoterapeutka Jitka Blahutová.

Se svojí Sisi navštěvuje jednou měsíčně oddělení dlouhodobě intenzivní péče a stanici sociálních lůžek.

V prvním případě se setkává s lidmi ve vážném stavu, kteří jsou dlouhodobě upoutáni na lůžko. U podobných pacientů může už jen pouhá přítomnost psa vyvolávat radost, oživovat vzpomínky, aktivovat myšlení i paměť.

Jinak to vypadá u sociálních lůžek, která jsou jakousi přestupní stanicí mezi nemocnicí a třeba do-

Foto FN Plzeň

Sisi s ergoterapeutkou Jitkou Blahutovou u jednoho ze starších pacientů.

movem pro seniory. „Tady máme kolektivní sezení – klienti dávají Sisi naučené základní povely nebo jí hází předměty,“ vysvětluje ergoterapeutka a doplňuje: „Procvičují si tak motoriku, svalovou sílu, mluvenou řeč, neverbální komunikaci a také paměť.“

Pacienti se podle ní na setkání se psem těší. A těší se i Sisi? „Určitě. Dobře pozná, že jdeme do nemocnice. Už má svoji tašku, svoje vybavení, svoje hračky,“ podotýká Jitka. Třiletá fenka má znalosti asistenčního psa a jednou za rok musí absolvovat canistera-

peutické zkoušky – ty prověřují její chování, povahu, dovednosti i zdravotní stav.

Brzy by se mělo Sisi zvětšit teritorium. „Začneme docházet také na oddělení léčebny dlouhodobě nemocných,“ dodává Jitka Blahutová.

Co dělá v nemocnici pes?

Foto: Jitka Blahutová a Sisi

Do nedávna byste se v prostorách nemocnice se psem nesetkali. Se zavedením tzv. canisterapie možná potkáte v prostorách FN Bory psa s modrou vestičkou. Co tady dělá?

Většina z těch, kteří mají, nebo měli někdy v životě psa, asi potvrdí, že není věrnějšího kamaráda. Když přijde ergoterapeutka Bc. Jitka Blahutová se svou tříletou border kolii Sisi na Sociální lůžkové oddělení, ve společenské místnosti nastane veselo a živo.

Skupina klientů tohoto oddělení sedí v kruhu a vzpomínají na přátelství s vlastním psem. Někteří vyprávějí, že psa vlastní někdo z rodiny. „Tomu se říká reminiscenční terapie, kdy se díky emočním podnětům klientům vybavují vzpomínky na vlastní zážitky a motivují je k vyprávění, aktivitě a vedou k odregování od současných zdravotních strastí. Tady je tím podnětem Sisi“, říká Jitka Blahutová.

Černo-bilo-hnědá kolie s hedvábnou srstí a přátelským výrazem se ochotně nechává hladit, jako by věděla, že to dělá lidem dobře. Sisi není úplně obyčejný pes. Předpokladem pro provádění canisterapie (canis je latinsky pes) je souhra psa a jeho psovoda. „Absolvujeme speciální canisterapeutické zkoušky, které se skládají z dvanácti disciplín. Pes musí předvést základní prvky poslušnosti. Zkoušející psa omezují v pohybu, mávají kolem něho berlími, nebo okolo něho jezdí na invalidním vozíku. Také se testuje pova-

ha psa. Sahání do misky s granulami, odebírání hračky atd. Pes nesmí projevit známky agrese. Disciplíny obsahují v podstatě veškeré situace, které mohou při canisterapii nastat.“ Vysvětluje terapeutka Jitka.

Modrá vestička, kterou Sisi při terapii nosí, je označena logem obecně prospěšné společnosti Pomocné tlapy, která zkoušky organizuje a provádí. Společnost za léta své existence vycvičila několik desítek asistenčních, slepeckých psů, a tak zvaných šikovných společníků pro handicapované všeho věku.

Klientům, kteří se canisterapie dobrovolně účastní (canisterapie samozřejmě není povinná) teď Sisi ukazuje, že se naučila reagovat i na řadu dalších užitečných povelů. Jitka dá doprostřed kruhu koš a klientky se do něho jedna po druhé snaží vhodit míček. Fenka míček hbitě popadne a nese té, která ho hodila. Vystřídají se všechny. A za odměnu pak Sisiinka dostává piškot z poněkud neschopné ruky klientky a opatrně si ho vezme.

Paní Věra vzpomíná, jak její někdejší pes odebíral dobrůtky z jejich rtů. „Tak to zkuste...“, říká Jitka. A Sisi se natáhne a opatrně si od klientky z úst piškot odebere. Zaslouží si potlesk. Je vidět, jak jí to baví. Stačí sledovat i všechno dění kolem. Když paní Marii upadly papírové kapesníčky, hned jí je na povel, „do ruky“ podala.

Velká zábava je rovněž při hledání míčku. Jitka vloží paní Věře míček do kapsy županu, a Sisiinka začne všechny obcházet a na povel hledat. Není to vůbec jednoduché, protože jsme měli míček v ruce všichni. Ale to víte, že nakonec Sisi nosem zalovila ve správné kapse.

Následuje další část canisterapie. Jitka vytahuje z tašky malé frisbee (létající talíř). „Frisbee je vyrobeno ze speciální měkké hmoty, aby jeho uchopení psovi neničilo zuby a dásně. A teď ho budete jedna po druhé Sisiině házet.“ Jitka ukazuje pohyb pro uvolnění zápěstí. Klientky už si pamatují z předcházející terapie, že musejí říct povel „couvej“, aby měli pro hod mezi sebou a psem větší vzdálenost. Při úspěšném chyčení všichni

spontánně tleskají a mají radost. A o tom hlavně canisterapie je, udělat lidem úsměv na tváři.

Pak si jedna po druhé natahujeme rukavice a Sisi dokazuje, jak umí pomáhat při svlékání. Nevěřili byste, jak jemně rukavici z ruky uvolňuje, až jí celou stáhne. Cvičení se zúčastňují i dvě studentky ergoterapie a také si to náramně užívají. Vyhrazená hodina rychle uběhla. Účastnice canisterapie se s pomocí sester a studentek rozcházejí do svých pokojů a už se těší na příští setkání s „číslovkou“ Sisi, po níž má jméno. Fenka se se svou velitelkou běží proběhnout za nemocniční budovou, a pak jí čeká ještě „odpolední služba“ na oddělení dlouhodobě nemocných.

Jitka Blahutová při procházce prozrazuje, že ke psům měla vždycky blízkost. Vystudovala obor ergoterapie na Fakultě zdravotních studií ZČU a po studiu pracovala v centru pro klienty s Alzheimerovou chorobou v Praze. „Tam jsem si vyzkoušela, jak canisterapie pomáhá, a když jsem nastoupila v minulém roce do FN Plzeň, velmi jsem uvítala, že zde mohu své zkušenosti uplatnit.“

Sisi už je maminka, před rokem se jí narodilo jedno jediné štěně – Mia. Jitka už jí začíná cvičit, takže se snad máme na co, vlastně na koho, těšit ...

Víte že?

Na Sociálním lůžkovém oddělení FN Plzeň pobývají klienti, kteří již nepotřebují ústavní péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopni se obejít bez pomoci druhé osoby, a nemohou být proto propuštěni z FN Plzeň do doby, než je jim zabezpečena pomoc druhou osobou mimo zdravotnické zařízení ústavní péče, zajištěno poskytování terénních nebo ambulantních sociálních služeb (např. pečovatelská služba), či zajištěno poskytování pobytových sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb (např. v Domovech pro seniory).

Oddělení sociální péče FN Plzeň
informuje své klientky, klienty a jejich blízké o

CANISTERAPII

(léčebný kontakt psa a člověka)

která se na Sociálním lůžkového oddělení uskuteční

v pondělí 24.2.2014 a 3.3.2014

od 9.00 hodin

Navštívit nás už tradičně přijde Border kolie Sisi společně s Bc. Blahutovou Jitkou (ergoterapeut), která skupinovou canisterapii odborně vede.

Canisterapie bude prováděna pouze s klienty, kteří podepsali „Souhlas s účastí na canisterapii“ (podepisováno v den nástupu na Sociální lůžkové oddělení).

Příloha č. 7: Certifikát CT týmu

	POMOCNÉ TLAPKY o.p.s. sekce canisterapie Sídlem: V. Kratochvíla 1073, 332 02 Starý Plzenec IČO: 26232641, DIČ: 140-2623241		
<h1>CERTIFIKÁT</h1> <h2>CANISTERAPEUTICKÉHO TÝMU</h2>			
Číslo týmu:	CT0094		
Jméno psovoda:	Bc. Jitka Blahutová		
Adresa:	332 02 Starý Plzenec, Sládkova 340		
Oslovení psa:	Sisi		
Plemeno:	Border kolie		
Pohlaví:	fena		
Narozen:	28.4. 2010		
Místo zkoušky:	Třemošná u Plzně		
Dne:	19. října 2013		
Zkušební komisař	Pavel Zima		
Asistenti:	Renata Krejčová Mgr. Jana Štercliová		
Výsledek zkoušky:	prospěl na výbornou / prospěl / prospěl podměrně		
Platnost certifikátu do:	19. října 2014		
 Podpis zkušební komisaře	 Podpis asistentky	 Podpis asistentky	 Razítka společnosti
POUČENÍ:			
<ul style="list-style-type: none">• Certifikát potvrzuje, že pes se při přezkoušení ukázal jako vhodný pro provozování canisterapeutické činnosti.• Canisterapeut vzal na vědomí poučení o tom, že při výkonu canisterapeutické činnosti musí brát v úvahu momentální situaci a zdravotní stav svého psa a že nese plnou zodpovědnost za své jednání i chování svého psa.• Canisterapeut vykonává canisterapii svým jménem.• Pomocné tlapky o.p.s., které certifikát vystavily, poskytly canisterapeutovi nezbytné základní vzdělání a poučení o jeho právech a povinnostech, dále mu poskytují možnost konzultace, ale nenesou žádnou právní zodpovědnost za jeho vlastní činnost a jednání.			

